

RAPPORT

KORONAKRISENS VIRKNINGER PÅ FILM- OG DATASPILLBRANSJENE

MENON-PUBLIKASJON NR. 100/2020

Av Terje Gaustad, Leo Grünfeld, Maria Køber Guldvik og Nina Bruvik Westberg

Forord

På oppdrag fra Norsk filminstitutt har Menon Economics gjennomført kartlegginger og analyser av koronakrisens virkninger på film- og dataspillbransjene. Hensikten med undersøkelsene har vært å kartlegge konsekvensene av koronakrisen så langt og forventninger til inntekt/omsetning i 2020.

Prosjektet er ledet av Leo Grünfeld, med Nina Bruvik Westberg som operativ prosjektleder og Terje Gaustad og Maria Køber Guldvik som prosjektmedarbeider. Terje Gaustad har også fungert som kvalitetssikrer.

Vi takker Norsk filminstitutt for et spennende oppdrag så langt, og for god oppfølging og interessante samtaler med Kjersti Mo, Live Nerموen og Jens Skavland.

Oslo, september 2020

Leo Grünfeld

Nina Bruvik Westberg

Prosjektansvarlig
Menon Economics

Operativ prosjektleder
Menon Economics

Innhold

INNHold	2
SAMMENDRAG	4
1. INTRODUKSJON	7
1.1 Film og dataspill møter koronakrisen	7
1.2 Leseveiledning	8
2. FILM- OG DATASPILLBRANSJENE FØR KORONA	9
2.1 Nullpunktsmåling av film- og dataspillbransjenes økonomiske aktivitet	9
2.2 Omsetning	11
2.3 Verdiskaping	11
2.4 Antall foretak	12
2.5 Antall sysselsatte	13
2.6 Lønnsomhet	14
3. KORONA-KRISENS INNSKRENKENDE OG AVBØTENDE TILTAK	15
3.1 Særlig viktige innskrenkede tiltak	15
3.2 Avbøtende tiltak med relevans for film og spill	15
3.2.1 Tiltak gjennom Norsk filminstitutt	16
3.2.2 Kompensasjonsordningen for arrangører/visere og underleverandører	16
3.2.3 Selvstendig næringsdrivende og frilansere: Kompensasjon for tapt inntekt	17
3.2.4 Støtteordning for å ta permitterte tilbake i jobb	18
3.2.5 Låne- og garantiordninger med statlig risikoavlastning	19
3.2.6 Kontantstøtte for faste utgifter	19
4. EGENRAPPORTERTE INNTEKTSTAP OG NYE MULIGHETER	20
4.1 Kartlegging av koronakrisen basert på spørreundersøkelser	20
4.2 Produsentenes inntektstap	21
4.3 Produsentenes forventninger til inntekt gitt videreføring av tiltak per 18. juni	23
4.4 Produsentenes merkostnader	24
4.5 Avbrutte produksjoner	25
4.6 Nye inntektsmuligheter for produsentene	27
4.7 Distributørens inntektstap	29
4.8 Festivalenes inntektstap	30
5. PRODUSENTENES BRUK AV AVBØTENDE TILTAK	32
5.1 Permitteringer	32
5.2 Bruk av offentlige tiltak blant produsentene	34
5.3 Behov for nye tiltak	36
6. INDIKATORER OM EFFEKTENE AV INNSKRENKENDE TILTAK	37
6.1 Søknader om dagpenger	37
6.2 Kompensasjonsordningen for faste kostnader	38
6.3 Kulturdepartementets kompensasjonsordning	39
6.4 Billettsalg på kino	39
7. SAMLET VURDERING AV KORONAKRISENS VIRKNING PÅ FILM- OG DATASPILLBRANSJENE SÅ LANGT	42
7.1 Metode for beregning av endringer i omsetning	42
7.2 Inntektstap for produsentene	42
7.3 Inntektstap for distributørene	44
7.4 Inntektstap for visningsaktørene	44

8. VEIEN VIDERE OG BEHOV FOR STATLIG BISTAND	45
8.1 Tiltak som stimulerer til produksjonsgjennomføring	45
8.2 Tiltak som stimulerer til kinovisning av norske filmer	46
8.3 Andre justeringer	47
REFERANSER	48
VEDLEGG A. NÆRMERE OM ØKONOMISKE BEGREP I RAPPORTEN	50
VEDLEGG B. KARAKTERISTIKKER VED PRODUSENTRISPONDENTENE	51
VEDLEGG C. AKTØRER SOM ER INTERVJUET	53

Sammendrag

På vegne av Norsk filminstitutt vurderer Menon Economics i denne rapporten konsekvensene av spredningen av Covid-19 og tilhørende smittevernstiltak for film- og dataspillbransjene i perioden 12. mars til august 2020. I tillegg inneholder rapporten en vurdering av egnede tiltak fremover for å sikre aktivitet i bransjene.

Innskrenkende tiltak i Norge som følge av Covid-19

Den 12. mars 2020 ble det innført omfattende nasjonale tiltak for å stoppe smittespredningen av koronaviruset. Flere av tiltakene er generelle, mens enkelte tiltak rammer særlig filmbransjen. Siden 12. mars har det vært forbud mot kultur-, idretts- og andre arrangementer med mer enn 200 deltakere (Helsedirektoratet, 2020). Frem til 6. mai og 15. juni var det også et forbud mot arrangementer med inntil henholdsvis 50 og 200 personer. Arrangementer på inntil 200 personer ble imidlertid igjen begrenset da det ble presisert at enmetersregelen gjelder fra skulder til skulder (snarere enn nese til nese) fra og med 19.juni.¹ Dette førte til at kinoer o.l. kun kunne ta i bruk hvert tredje kinosete, snarere enn annen hvert. Forbudene har resultert i at kinoer har vært stengt frem til mai, og per nå opererer med begrenset setekapasitet for å kunne overholde smittevernregler. De innskrenkende tiltakene har også resultert i innstilte eller utsatte produksjoner ettersom det er krevende å overholde både avstands- og antallsbegrensninger. Koronakrisen har også resultert i forbud og restriksjoner mot reiser inn og ut av Norge for folk som ikke har oppholdstillatelse eller har en kritisk grunn for opphold i Norge, mens utenlandsreiser som ikke er strengt nødvendig frarådes frem til 1. oktober 2020.² De to bransjene påvirkes av dette forbudet, både knyttet til å hente inn utenlandsk kompetanse, men også utenlandsreiser knyttet til både produksjon og distribusjon.

I tillegg har krisen rammet reklamemarkedet, noe som påfører filmbransjen tap gjennom både redusert reklamefilm-produksjon og reduserte inntekter hos viktige visningskanaler.

Vurdering av effekten av innskrenkende tiltak på film- og dataspillbransjene

For å kunne vurdere effektene av de innskrenkende tiltakene som følge av Covid-19 må vi ha noe å vurdere inntektstapet opp mot. I denne rapporten anslår vi at total omsetning i film- og dataspillbransjene utgjorde 8 milliarder kroner i 2018. Basert på tall fra SSB for litt større næringsgrupper kan man forvente at tallene for 2019 lå om lag 3 prosent høyere.³

Vi anslår at filmbransjen har tapt 35 prosent av inntektene i perioden mars til august, mens dataspillbransjen har tapt 20 prosent. Dette er et stort og dramatisk inntektsbortfall, særlig sett opp mot resten av økonomien som forventes å svekkes med 5-8 prosent i år. Samtidig vil vi presisere at det er stor usikkerhet knyttet til disse tallene. Det er også store forskjeller mellom de ulike aktørene innad i filmbransjen. For produsentene er fallet anslått til 30 prosent, for distributørene er fallet 50 prosent, mens for visningsaktørene er fallet anslått til 35 prosent etter at staten har kompensert for bortfall av deler av billettinntektene. Uten kompensasjon ville kinoene ha tapt 80 prosent av inntektene i denne perioden. Sett opp mot resten av kultursektoren er film- og dataspillbransjene samlet sett rammet nesten like hardt. Det kan kanskje komme som en overraskelse ettersom store deler av

¹ Rushprint (2020)

² Fra 15. juni er det gjort unntak for nordiske land som tilfredsstillersmittekrav, mens det fra og med 15. juli ble gjort unntak for reiser til land i EØS/Schengen-området som tilfredsstillers de samme smittekravene (Utenriksdepartementet, 2020).

³ Veksten i næringen Kultur, underholdning og annen tjenesteyting var på 5 prosent fra 2018 til 2019 (SSB 2020). Dette estimatet er nedjustert til 3 prosent med bakgrunn i fallet i billettinntekter fra kino fra 2018 til 2019, da kinoinntekter utgjør en viktig inntektskilde i filmbransjen.

kultursektorens inntektsbortfall knytter seg til live-inntekter. Det faktum at film henter en stor andel av sine inntekter fra kinomarkedet og at produksjoner har blitt satt på vent på grunn av smittverntiltak forklarer mye av likhetstrekkene med inntektsfallet i resten av kultursektoren.

Vurderingene er gjort med utgangspunkt i en nullpunktsanalyse av bransjenes økonomiske aktivitet i 2018, en spørreundersøkelse til film- og dataspillprodusenter samt intervjuer med produsenter, distributører og Norsk filminstitutt. 66 prosent av produsentene som har besvart spørreundersøkelsen vår har opplevd et inntektstap siden 12. mars frem til 1. juli. Inntektstapet stammer følger av utsatte, avbrutte og kansellerte produksjoner, eller forsinkede eller tapte salgsinntekter (inkl. etterhåndstilskudd og lignende) fra ferdigstilte produksjoner. Særlig filmprodusentene er påvirket, 71 prosent oppgir et inntektstap, mens to av seks spillprodusenter som har besvart undersøkelsen oppgir å ha hatt et reelt inntektstap.

Nye muligheter og offentlig tiltak kompenserer i varierende grad

Nye visningsplattformer virker i liten grad å ha kompensert for inntektstap fra kino, produsentene oppgir en relativ inntekt på mellom 0 og 25 prosent av opprinnelig forventede billettinntekter.

Regjeringen har iverksatt en rekke kompenserende tiltak, hvorav noen er spesielt rettet mot kultursektoren og særlig filmbransjen. Norsk filminstitutt (NFI) omdisponerte 85 millioner kroner innenfor Filmfondet til produksjons- og lanseringstilskudd rettet mot produksjoner som har blitt utsatt eller kansellert, for å sørge for at de kan starte opp igjen når det av smittevern hensyn blir mulig. I revidert nasjonalbudsjett kompenserte regjeringen Filmfondet for denne omdisponeringen ved å tilføre 30 millioner kroner i friske midler, samt at NFI fikk fullmakt til å tildele inntil 55 millioner kroner mer i midler gjennom Filmfondet (Kulturdepartementet, 2020). NFI omdisponerte også 14 millioner kroner til utvikling av nye manus og prosjekter, men disse ble ikke kompensert i RNB. De fleste tiltakene er derimot generiske og retter seg mot alle, uavhengig av næring. De kompenserende tiltakene er i varierende grad benyttet. Nesten halvparten av produsentene oppgir å ha benyttet de mer generelle tiltakene *Utsatt levering av skattemelding*, *Dagpenger ved permittering i eget AS* og *Utsatt MVA*. Videre benytter også flere NFIs tiltak som er rettet spesifikt mot bransjen, som blant annet å *Beholde tilskudd fra NFI* (36 prosent) og *Produksjonstilskudd 2 for utsatte produksjoner* (22 prosent). Det er også 16 prosent som oppgir å ha benyttet andre tiltak, hvorav Fritt Ord sin koronabevilgning og rammetilskudd hos Mediefondet Zefyr er tiltak som går igjen.

Konsekvenser av vedvarende forbud ut året

Ifølge produsentenes egne anslag vil en videreføring av gjeldende koronarestriksjoner (per 18. juni 2020) frem til 31. desember, i snitt medføre et inntektstap på rundt 48 prosent av selskapets totale forventede inntekter forut for korona. Dette sammenfaller godt med kultursektoren for øvrig. Ikke overraskende er det i hovedsak filmprodusentene som oppgir størst inntektsbortfall ved vedvarende restriksjoner. Filmprodusentene forventer et bortfall på 51 prosent ut 2020, mens spillprodusentene forventer i snitt å tape en femtedel av inntekten for 2020.⁴ Spørreundersøkelsen ble gjennomført før kravet til 1 meters avstand ble introdusert, noe som kan ha begrenset kapasiteten ytterligere og dermed øker det reelle inntektstapet.

Behov for nye tiltak

Nye tiltak bør primært stimulere til aktivitet innenfor produksjonsleddet og innenfor lansering og salg i kinomarkedet. I produksjonsleddet har Covid-19 skapt betydelig usikkerhet omkring både kostnadene ved og

⁴ Her er det viktig å påpeke at det er et betraktelig mindre utvalg spillprodusenter enn filmprodusenter.

mulighetene for å fullføre produksjoner. Dette er risiko som ikke dekkes av tilgjengelige forsikringsordninger. Risikoen øker med størrelsen og lengden på produksjonene, og uten en garantiordning er det sannsynlig at produsenter og investorer vil sette flere større produksjoner på hold. En garantiordning vil derfor kunne bidra til vesentlig større aktivitet i produksjonsleddet. Av markedskanalene innenfor film, TV og dataspill skiller kinoene seg ut ved at publikum er fysisk samlet i en arena og markedet er derfor hardt rammet av restriktive tiltak. Siden restriksjonene på kort varsel kan bli strammet eller lempet på er det også vesentlig usikkerhet knyttet til markedet, og dette gjør det vanskelig for aktørene å planlegge. Risikoen ved å lansere filmer på kino er derfor betydelig, og denne øker også med størrelsen på filmene siden større filmer som forventes å trekke et stort publikum raskere vil nå og stange mot kapasitetsgrensen i dagens marked. Samtidig skaper fraværet av konkurrerende utenlandsk film, spesielt fra Hollywood, muligheter for norske filmer og det er derfor ønskelig å legge til rette for at norske filmer som er klare for kinolansering faktisk blir lansert. Dagens billett kompensasjonsordninger treffer dårlig utenfor kinoledet, og det er derfor behov for en prosjektbasert billettstøtteordning hvor tilskuddene følger prosjektets markedsinntekter fra distributørleddet.

Videre bør noen betingelser knyttet til de eksisterende og ordinære tilskuddsordningene tilpasses den spesielle koronasituasjonen. Avbøtende tiltak som Produksjon 2 bør ikke regnes inn under taket på maksimalt offentlig tilskudd, og tersklene for kinobesøk som utløser etterhåndstilskudd bør vurderes justert. Tilskudd og tiltak knyttet til internasjonale markeder, finansierings- og coproduksjonsarenaer bør også tilpasses der det kan bidra til å kompensere for bortfallet av de fysiske arenaene.

1. Introduksjon

I denne rapporten presenteres en analyse av hvordan koronakrisen har påvirket aktørene innen film og spillproduksjon i Norge. Rapporten henter inspirasjon fra den tilnærming man har benyttet i analysene for andre deler av kulturnæringen som er blitt utført på oppdrag for Kulturrådet⁵. Vi gjennomfører en såkalt nullpunktsmåling av film- og dataspillbransjene forut for koronakrisen. Deretter kartlegger vi virkninger av krisen på produsentselskapene og distributørene, men vi vurderer også krisens virkninger på bransjene i sin helhet. Rapporten er skrevet på oppdrag for Norsk filminstitutt. Målsettingen er å få et tydeligere bilde av hvordan film- og dataspillbransjene er påvirket, samt hvilke forventninger de ulike aktørene har til fremtidig inntekt gitt en videreføring av korona-tiltakene. Merk at kartleggingen ikke direkte tar for seg regissører, dramatikere og øvrige filmarbeidere.

1.1 Film og dataspill møter koronakrisen

Film-, TV- og spillbransjen skiller seg fra andre bransjer, også innenfor kultur og kreativ næring, på noen vesentlige områder som har stor betydning for hvordan koronakrisen påvirker bransjen. For det første er bransjen organisert i prosjekter i en slik grad at det generelt er enklere å forstå bransjens økonomi ved å se på prosjekter enn selskaper. Dette gjelder generelt for hele bransjen fram til visningsleddet (kino, tv, etc.) og spesielt for produksjonsleddet innen film og TV. Når vi skal forstå konsekvensene av koronakrisen for norsk produksjon av film og TV bør vi derfor ta utgangspunkt i prosjektene og ut fra hvordan disse berøres og hvordan involverte selskaper påvirkes. De fleste prosjekter består av et konglomerat av kontrakter mellom et større antall parter som hver for seg kan være små sammenlignet med prosjektet. Mange prosjekter eksisterer derfor ikke innenfor en linjeorganisasjon som produksjonsselskapet selv om dette selskapet styrer prosjektet, men som egne midlertidige prosjektorganisasjoner som binder flere permanente linjeorganisasjoner og frilansere sammen. Når et prosjekt blir rammet av koronakrisen rammer det derfor langt bredere enn bare produksjonsselskapet.

For det andre kan aktivitet og omsetning i selskaper fram til visningsleddet være preget av svært syklisk og ujevn aktivitet med store variasjoner innenfor året samt fra år til år. Dette følger av den utpregede prosjektøkonomien. Et selskap knyttet til et prosjekt i produksjon eller lansering kan ha stor aktivitet og omsetning, men nivået synker betraktelig når det er mellom prosjekter eller i prosjektfaser med mindre aktivitet. Perioder med lav omsetning og aktivitet skal heller ikke tolkes negativt siden det typisk er i slike perioder at grunnlaget for neste periode med høy aktivitet og omsetning legges, som når et produksjonsselskap utvikler et nytt prosjekt eller et distribusjonsselskap planlegger neste lansering. Å sammenligne omsetning i et kvartal eller halvår med tilsvarende i foregående år gir derfor ofte ikke mening, heller ikke når vi sammenligner normalår.

Videre bør hele prosjektenes verdikjede legges til grunn når vi analyserer følger av koronakrisen, fra idéutvikling til møte med publikum. De fleste prosjekter rammes i både produksjon og salg, men i varierende grad. Produksjonen rammes igjennom at smitteverntiltak gjør gjennomføringen vanskeligere. Film og TV-produksjoner som er avhengig av fysisk opptak med større team og utenlandske elementer rammes hardest. Prosjekter som kan gjennomføres med små team eller virtuelt (animasjon og spill) lar seg lettere gjennomføre. Salget rammes avhengig av hvilke markedskanaler som benyttes. Kinofilmen er hardest rammet gjennom redusert kapasitet hos

⁵ Grünfeld et al. (2020). *Kultursektorens økonomi i Norge*, Grünfeld et al. (2020). *Koronakrisen og kultursektoren* *Endringer i aktivitet i mars og april 2020.*, Westberg et al. (2020). *Koronakrisens virkninger på kultursektoren: Resultater fra en spørreundersøkelse*, Grünfeld, L. A. (2020). *Vurdering av tiltak for kulturnæringen under koronakrisen*.

kinoene. Når produksjonen rammes forplanter ringvirkningene seg med produkt- og tjenestestrømmen nedover i verdikjeden, og når salget rammes forplanter de seg med inntektsstrømmen oppover i prosjektets verdikjede.

Typisk for film-, TV- og spillprosjekter er det også at de tyngste prosjektkostnadene og investeringene finner sted langt opp i verdikjeden og ikke lenger ned i møtet med publikum der inntektene genereres. Det betyr blant annet at forstyrrelser i produksjonsprosessen typisk får store økonomiske konsekvenser, og at innskrenkende tiltak i kinoledet reduserer inntekter men ikke kostnader slik tilfellet typisk ville vært i live-bransjer som konsert og teater.

1.2 Leseveiledning

I kapittel 2 presenterer vi en nullpunktsanalyse av film- og dataspillbransjene basert på regnskapstall for 2018, mens kapittel 3 gir en kort oppsummering av koronakrisens innskrenkende tiltak. Kapittel 4 og 5 baserer seg i all hovedsak på funn fra spørreundersøkelse til produsentene. Førstnevnte kapittel tar for seg produsentenes inntektstap så langt som følge av koronakrisen, og hvilke nye inntekter som eventuelt har oppstått i samme periode. I tillegg omtaler vi kort distributørene og filmfestivalenes egenrapporterte inntektstap. I kapittel 5 ser vi på hvilke tiltak de ulike produsentene har brukt til å kompensere for inntektstap og hvilke typer tiltak de mener det er behov for. I kapittel 6 redegjør vi for en rekke indikatorer som brukes inn i vurderingen av effekten av de innskrenkende tiltakene i kapittel 7. I det avsluttende kapitlet oppsummerer vi og vurderer behovet for nye virkemidler.

2. Film- og dataspillbransjene før korona

Omsetningen i film- og dataspillbransjene i 2018 var på 8 milliarder kroner, tilsvarende 0,2 prosent av produksjonen i Fastlands-Norge. Selskap innen produksjon, distribusjon og visning av film stod for over 90 prosent av omsetningen, med om lag halvparten tilhørende produksjonsselskapene. Flest aktører finner vi også innen filmproduksjon, her er det også en stor andel enkeltpersonforetak. Film- og dataspillbransjene bestod av om lag 2200 foretak, hvorav rundt 2000 av disse var filmprodusenter. Selskapene innen dataspill stod for rundt ni prosent av omsetningen, fordelt i overkant av 50 foretak. Film- og dataspillbransjene sysselsatte totalt i underkant av 5000 personer i 2018, tilsvarende 0,2 prosent av Norges totale sysselsetting. Lønnsomheten målt som driftsmargin var i 2018 på mellom 2 og 5 prosent. Basert på tall fra SSB for litt større næringsgrupper kan man forvente at omsetningstallene for 2019 lå om lag 3 prosent høyere.⁶

2.1 Nullpunktsmåling av film- og dataspillbransjenes økonomiske aktivitet

Nullpunktsmålingen er gjort med utgangspunkt i tall fra Menons regnskapsdatabase og data på enkeltpersonforetak fra SSB fra 2018. Populasjonen av aktører innen film- og dataspillbransjene er videreutviklet basert på en rekke tidligere arbeider.

Menons regnskapsdatabase består av årsregnskap og informasjon som er rapportert inn til Brønnøysundregistrene, og ansatte-tall fra a-ordningen, tidligere NAVs Aa-register. Innenfor offentlig sektor gjelder dette virksomheter som er definert som egne rettssubjekter. Kommunale og fylkeskommunale foretak er ikke egne rettssubjekter, men en del av kommunen og fylkeskommunen (SNL, 2015). Tilsvarende gjelder statlige etater og virksomheter. Institusjoner som Norsk Filminstitutt omfattes dermed ikke av regnskapsdatabasen, mens kommunale visningssteder er i varierende grad inkludert, avhengig av hvorvidt kinoer o.l. er organisert som et AS eller et kommunalt foretak. 70 prosent av de norske kinoene er helt eller delvis kommunalt eid, og disse har til sammen en markedsandel på 53,5 prosent (Film & Kino, 2020), men vi har ikke opplysninger om hvor stor andel av disse som er organisert i ASer.

Det er også hentet inn tall på omsetning, antall sysselsatte og antall foretak for enkeltpersonforetak (ENK) fra Statistisk sentralbyrå (SSB), ettersom den kreative næringen har mange slike foretak. Tallene på antall enkeltpersonforetak, omsetning og sysselsetting i ENK som ikke er regnskapspliktige (kun bokføringspliktige), er aggregert på næringskode (NACE-kode). For disse tallene ligger SSBs egne beregninger til grunn for antall sysselsatte, antall foretak og omsetning (SSB, 2019).

Bedriftene som utgjør **dataspillbransjen** baserer seg i sin helhet på definisjonen av bransjen som ble kartlagt i rapporten *Kreativ næring i Norge 2008-2014* (Gran, Torp, & Theie, 2015).

Bedriftene som er definert til **filmbransjen** baserer seg på populasjonen fra nevnte kreativ næring-populasjon, men ble videreutviklet i forbindelse med en evaluering av de filmpolitiske virkemidlene (Gaustad, et al., 2019). I evalueringen ble bedriftene sortert etter omsetning og videre fordelt inn i verdikjedeleddene: produksjon, distribusjon, visning og overføring. Utgangspunktet har vært de kartlagte bedriftene fra kreativ næring-populasjonen, men hvor det har blitt gjort et enda større arbeid med å håndplukke disse til filmbransjens

⁶ Veksten i næringen Kultur, underholdning og annen tjenesteyting var på 5 prosent fra 2018 til 2019 (SSB 2020). Dette estimatet er nedjustert til 3 prosent med bakgrunn i fallet i billettinntekter fra kino fra 2018 til 2019, da kinoinntekter utgjør en viktig inntektskilde i filmbransjen som ofte gjenspeiles også i hjemmevideomarkedene..

verdikjede, samt å hente inn manglende bedrifter innenfor hvert ledd. Her har selskapene i stor grad blitt håndplukket basert på kjernekompetanse om bransjen.

Film- og dataspillbransjene har blitt ytterligere spisset i forbindelse med denne kartleggingen for å tilpasses det som kan sies å være NFI sitt nedslagsfelt. Vi har valgt å dele populasjonen av aktører inn i fire kategorier: distribusjon, produksjon eller visning av film og TV, og dataspill. Tabell 2-1 viser hvilke næringskoder selskapene som er inkludert i populasjonen i hovedsak faller inn under.

Kategorien distribusjon inneholder TV-selskap som TV2 og Discovery, hvor store deler av virksomheten ikke kan sies å være noe NFI favner over. For å i større grad speile NFI er disse selskapene kun representert gjennom andelen som går til investering i norsk serieproduksjon og kjøp av norske visningsrettigheter.⁷ Det er ikke gjort en tilsvarende justering av produksjon. Det betyr at produksjonsselskaper som hovedsakelig/kun driver produksjon av TV-underholdning og dokumentarer for TV-markedet kan inngå i populasjonen.

Tabell 2-1 Populasjonen av selskap i vår populasjon som inngår i film- og dataspillbransjene fordelt etter type selskap, næringskode (NACE) og antall aktive⁸ selskap innen næringskodene

Type selskap	Næringskode (NACE)	Andel	Antall selskap
Distribusjon av film og TV	59130 - Distribusjon av film, video og fjernsynsprogrammer	87 %	38
	Håndplukkede selskap i øvrige næringer	13 %	8
	Totalt	100 %	46
Produksjon av film og TV	59110 - Produksjon av film, video og fjernsynsprogrammer	80 %	312
	62010 - Programmeringstjeneste	8 %	29
	Håndplukkede selskap i øvrige næringer	12 %	47
	Totalt	100 %	388
Visning av film og TV	59140 - Filmframvisning	97 %	29
	Håndplukkede selskap i øvrige næringer	3 %	1
	Totalt	100 %	30
Dataspill	58210 - Utgivelse av programvare for dataspill	41 %	22
	62010 - Programmeringstjenester	33 %	18
	Håndplukkede selskap i øvrige næringer	26 %	14
	Totalt	100 %	54

⁷ Andelen er estimert med bakgrunn i TV2s oppgitte investeringer i norske serier og visningsrettigheter for 2018 målt opp mot selskapets omsetning for 2018. Dette utgjør om lag 2 prosent av omsetningen. Denne andelen er brukt på de øvrige selskapene som er definert til å ikke i sin helhet omfattes av NFI: Discovery Networks Norway, National Geographics Channel Denmark Norway Branch og HBO Nordic Services Norway.

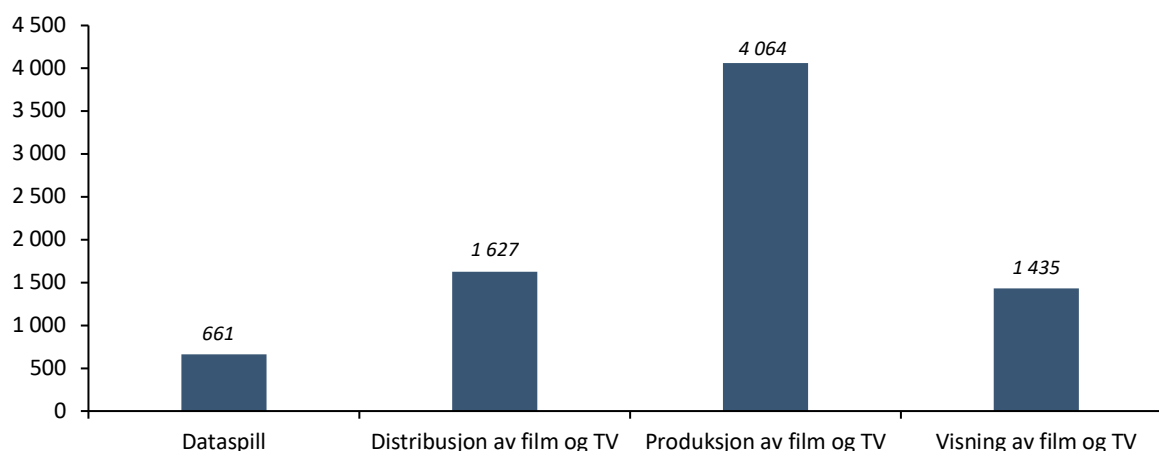
⁸ Med aktive selskap mener vi selskap som i 2018 hadde en positiv omsetning, denne oversikten gjelder for selskapene som er inkludert i regnskapsdatabasen.

2.2 Omsetning

Total omsetning i film- og dataspillbransjene i 2018 utgjorde 8 milliarder kroner. Dette tilsvarer under én prosent av produksjon i Fastlands-Norge (i basisverdi) samme år.

I Figur 2-1 har vi fordelt omsetningen på dataspill og film, og videre finfordelt film inn i produksjons-, distribusjons- og visningsselskap. I 2018 omsatte produksjonsselskapene for om lag 4 milliarder kroner, hvorav enkeltpersonforetak stod for 13 prosent. Dette utgjør over halvparten av den totale omsetningen innen film- og dataspillbransjene. Distribusjonsselskapene⁹ og visningsselskapene har hver en omsetning på 1,6 og 1,4 milliarder, mens selskap innen dataspill omsatte for i underkant 700 millioner.

Figur 2-1 Omsetning i millioner 2018-kroner

Kilde: BI:CCI, Menon Economics

2.3 Verdiskaping

Verdiskapingen er den avkastningen som tilfaller kapitaleiere og lønnstakere og regnes som summen av driftsresultatet (EBITDA) og lønnskostnader. Det er grovt sagt verdiskaping som ligger til grunn for velferd, gjennom konsum og skatter, og investeringer. Tallene for verdiskaping omfatter bare aktivitet ved regnskapspliktige selskap ettersom datamaterialet på enkeltpersonforetakene ikke inneholder regnskapstall som muliggjør beregning av verdiskaping. Reell verdiskaping i bransjene er dermed høyere enn det som er vist i figuren under.

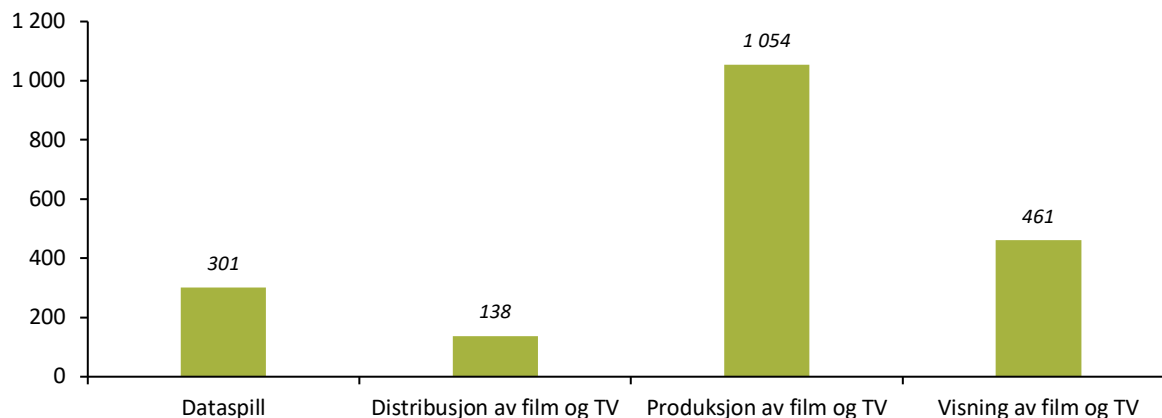
Figur 2-2 viser verdiskapingen for 2018. Størst verdiskaping finner vi hos produksjonsselskapene, etterfulgt av selskapene innen visning av film. Dataspill har en verdiskaping på 301 millioner, mens verdiskapingen i distribusjonsselskapene er på om lag 140 millioner kroner.¹⁰ Dette sammenfaller også med antall sysselsatte i

⁹ For selskap innen distribusjon finner vi kanaler som TV2 og Discovery. For å i større grad speile NFIs virksomhet er disse selskapene kun representert gjennom andelen som går til investering i norsk serieproduksjon og kjøp av norske visningsrettigheter

¹⁰ Distributørene hadde nest høyest omsetning, men tredje høyest verdiskaping som følge av negativt driftsresultat hos blant annet Discovery.

den enkelte kategorien ettersom deler av verdiskapingen er relatert til lønnskostnader. Som man kan se av tallene over antall sysselsatte i AS o.a., i avsnitt 2.5, følger verdiskapingen disse for de ulike kategoriene.

Figur 2-2 Verdiskaping i millioner 2018-kroner

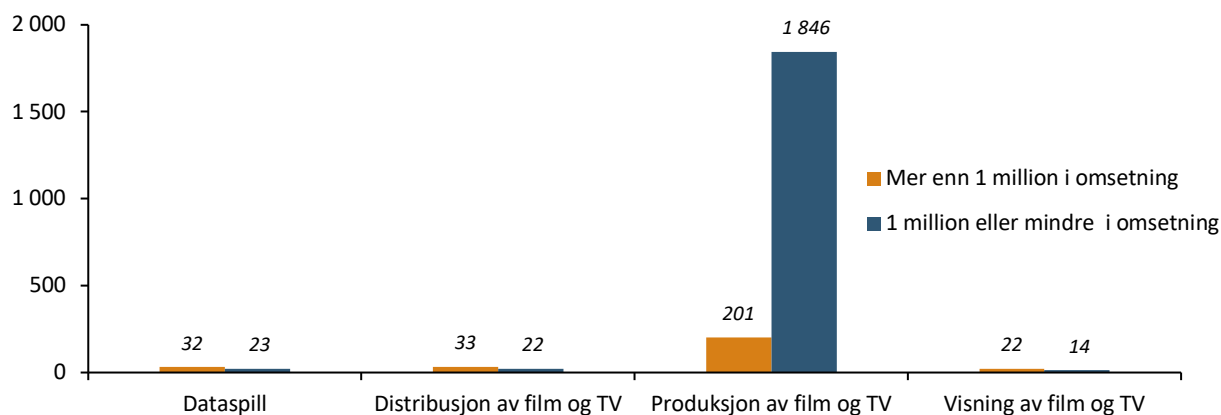
Kilde: BI:CCI, Menon Economics

2.4 Antall foretak

I Figur 2-3 vises antall foretak som er registrert med positiv omsetning innen hver av kategoriene. Klart flest foretak finner vi blant produksjonsselskapene. Av 2200 foretak står de for over 2000 selskap. Produksjonsselskapene er i større grad representert av mange mindre selskap, og det er også her en stor andel enkeltpersonforetak (80 prosent). Enkeltpersonforetakene utgjør ikke et stort produksjonsvolum i Norge og er derfor en mindre sentral kategori i denne sammenhengen. Kun 200 av produksjonsselskapene hadde en omsetning på over 1 million i 2018. Det motsatte finner vi for selskap som driver med visning og distribusjon av film og TV, hvor store selskap slik som Nordisk Film, United International Pictures og SF Norge og Odeon dominerer. Dataspillbransjen omfatter 55 enheter, hvor 32 av disse er selskap som omsetter for over én million, men det er antagelig et mindre antall som er rendyrkede spillingselskap.¹¹

¹¹ I sin rapport estimerer Oslo Economics basert på sine informanter at det er om lag 30 rene spillingselskap, men slik bransjen er definert i samme rapport er det totale antallet på i overkant av 100 selskap (Oslo Economics, 2018).

Figur 2-3 Antall foretak i 2018, etter omsetningsstørrelse

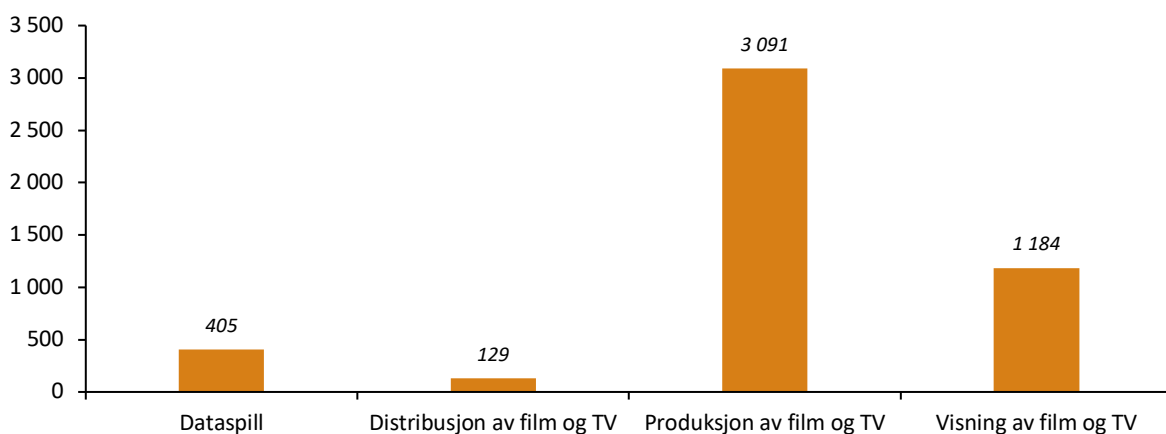
Kilde: BI:CCI, Menon Economics

2.5 Antall sysselsatte

Med sysselsatte mener vi ansatte i AS o.a., og ansatte og innehavere av ENK. Bransjene film, TV og dataspill sysselsatte samlet i 2018 ca. 5 000 personer. Dette utgjør rundt 0,2 prosent av det totale antallet sysselsatte i fastlandsøkonomien samme år.

I Figur 2-4 har vi fordelt sysselsatte etter bransje, der antallet sysselsatte følger samme størrelsesorden som omsetningstallene. Produksjonsselskapene sysselsetter også klart flest, etterfulgt av kinoene og filmfestivalene. Dataspillbransjen sysselsetter om lag 400 personer, mens det er kun 129 som er sysselsatt i distribusjonsselskapene.

Figur 2-4 Antall sysselsatte for 2018

Kilde: BI:CCI, Menon Economics

2.6 Lønnsomhet

Som et uttrykk for lønnsomheten i de ulike bransjene ser vi på driftsmarginene, altså driftsresultat delt på omsetning, hvor tallet forteller noe om hvor mye foretaket får igjen for hver omsatt krone. Tabell 2-2 sammenligner lønnsomhet i 2018 for de ulike bransjene i populasjonen, samt viser den gjennomsnittlige lønnsomheten det siste tiåret. Tallene for lønnsomhet omfatter bare AS o.a. da vi ikke kan beregne tilsvarende størrelser for ENK.

Lønnsomheten er klart høyest for kinoene (5 prosent), etterfulgt av dataspillselskapene (3 prosent). Både produksjons- og distribusjonsselskapene hadde i 2018 en lønnsomhet på 2 prosent. For alle kategorier er dette gjennomgående lavere enn det som har vært snittet det siste tiåret. Dersom man kun ser på de ti største selskapene innen hver bransje ser vi høyere lønnsomhet innen alle bransjer bortsett fra visning. Her er forskjellen i lønnsomhet moderat for distribusjon og produksjonsselskapene (en lønnsomhet på hhv. 3 og 4 prosent), mens dataspillselskapene har en lønnsomhet på 8 prosent dersom du kun ser på de ti største aktørene.

Tabell 2-2 Lønnsomhet målt i driftsmargin

Bransje	Lønnsomhet i 2018	Gjennomsnittlig lønnsomhet siste 10 årene
Dataspill	3 %	5 %
Distribusjon av film	2 %	4 %
Produksjon av film	2 %	3 %
Visning av film	5 %	6 %

Kilde: BI:CCI, Menon Economics

3. Korona-krisens innskrenkende og avbøtende tiltak

For å begrense smittespredning har norske myndigheter iverksatt en rekke nasjonale tiltak som på ulikt vis påvirker ulike deler av økonomien. Film- og dataspillbransjene er to av bransjene som er særlig påvirket gjennom forbud av kulturarrangementer, samt gjennom begrensninger på inn- og utreise i tillegg til innskrenkende tiltak i andre land.

3.1 Særlig viktige innskrenkede tiltak

Den 12. mars 2020 ble det innført omfattende nasjonale tiltak for å stoppe smittespredningen av koronaviruset. Flere av tiltakene er generelle, mens enkelte tiltak rammer særlig filmbransjen. Regjeringen besluttet et forbud mot kultur-, idretts- og andre arrangementer med mer enn 500 deltakere ut mars, som deretter gradvis ble forlenget til dagens forbud frem til 31. august. Per nå er det også forbud mot arrangementer på mellom 200-499 personer, men som gradvis løses opp avhengig av smittesituasjonen (Folkehelseinstituttet, 2020), mens det frem til 6. mai og 15. juni var et forbud mot arrangementer med inntil henholdsvis 50 og 200 personer. Det har også vært anbefalinger knyttet til avstanden til andre. Frem til 30. april var det råd om to meters avstand mellom alle som ikke tilhører samme kohort, hvor dette ble redusert til én meter.¹² Arrangementer på inntil 200 personer ble imidlertid igjen begrenset da det ble presisert at enmetersregelen gjelder fra skulder til skulder (snarere enn nese til nese) fra og med 19.juni (Rushprint, 2020).¹³ Dette førte til at kinoer o.l. kun kunne ta i bruk hvert tredje kinosete, snarere enn annen hvert. Dette har resultert i at kinoer inntil nylig har vært stengt, og per nå opererer med begrenset setekapasitet for å kunne overholde smitteverntiltak. Selv om flere kinoer nå gradvis gjenåpner har dette gått hardt utover distributører og produsenter, både fordi det rammer inntektene direkte når de ikke får inn billettinntekter fra kinovisning, men også indirekte ettersom mange produsenter er avhengig av etterhåndstøtte som igjen blir gitt på bakgrunn av markedsinntekter. I tillegg rammet krisen reklamemarkedet, noe som påfører filmbransjen tap gjennom både redusert reklamefilm-produksjon og reduserte inntekter hos viktige visningskanaler. De innskrenkende tiltakene har også resultert i innstilte eller utsatte produksjoner ettersom det er krevende å overholde både avstands- og antallsbegrensning. Avbrutte produksjoner skaper også likviditetsproblemer for produsenter når kostnader er påløpt, men innbetalinger avhenger av for eksempel ferdigstilling og leveranse. Produksjoner som kan gjennomføres har typisk merkostnader som følge av smitteverntiltak og høy risiko som følge av at forsikringsselskaper ikke vil dekke Covid-19 relaterte problemer. Begrensningene på antall samlede mennesker medfører også utsettelse av større lanseringer av filmer, i tillegg til å ramme filmfestivalene. Koronakrisen har også resultert i forbud mot reiser inn og ut av Norge for folk som ikke har oppholdstillatelse eller har en kritisk grunn for opphold i Norge, mens utenlandsreiser som ikke er strengt nødvendig frarådes frem til 1. oktober 2020. De to bransjene påvirkes også av dette forbudet, både knyttet til å hente inn utenlandsk kompetanse, men også utenlandsreiser knyttet til både produksjon og distribusjon.

3.2 Avbøtende tiltak med relevans for film og spill

Regjeringen har etablert en rekke ordninger og tiltak for næringslivet som har til hensikt å dempe de negative effektene av smitteverntiltakene. Mange av dem er relevante for aktørene innen film og spill. I dette kapittelet går vi gjennom ordningene som er blitt etablert.

¹² Kravet om én meters avstand er forskriftsfestet i Forskrift om smitteverntiltak mv. ved koronautbruddet (covid-19-forskriften).

¹³ Hvordan enmetersregelen skal praktiseres er beskrevet av Folkehelseinstituttet (2020)

3.2.1 Tiltak gjennom Norsk filminstitutt

Ekstra midler til utvikling fra NFI på til sammen 14 millioner kroner omdisponert innenfor filmfondet var det første, umiddelbare avbøtende tiltaket rettet spesifikt mot filmbransjen. Midlene gikk til manusutvikling og prosjektutvikling innenfor alle formater, og de ble tildelt fortløpende uten søknadsfrist og med maksimalt 3-4 ukers behandlingstid.

Produksjon 2 er en ny midlertidig tilskuddsordning fra NFI som bidrar til å dekke koronarelaterte merkostnader påløpt i perioden fra 10. mars til 30. juni 2021 for allerede støttede prosjekter innenfor spillefilm, kortfilm, dramaserier, kinodokumentarer og dokumentarserier, som allerede har mottatt produksjonstilskudd. For å kvalifisere må prosjektene ha planlagt innspillingsstart i 2020, vedtak om produksjonsstøtte fra NFI før 15. mars 2020, men ikke være ferdigstilte innen denne datoen. Tilskuddet er også avhengig av at det foreligger en realistisk gjennomføringsplan med full finansiering av merkostnadene utover NFIs andel. NFIs andel gjenspeiler normal offentlig tilskuddsandel (inkludert regionale tilskudd), og varierer fra 20 prosent for serier til 85 prosent for kortfilm. Ordningen dekker ikke co-produksjoner med norsk minoritetsandel og den dekker heller ikke prosjekter som har fått tilskudd gjennom incentivordningen.

Lansering 2 er en noe tilsvarende den midlertidige ordningen fra NFI for annengangs lansering av norsk kinofilm på digitale plattformer og på kino. Ordningen er rettet inn mot filmer som var lansert eller planlagt lansert på kino i perioden januar til og med mai 2020. Gjennom ordningen kan disse få tilskudd på opp til 400 000 kroner for kinolansering eller 200 000 kroner for lansering på dokumenterbare digitale plattformer (EST og TVOD). Ordningen gjelder ut året 2020. For norske filmer som lanseres i 2. halvår 2020 er også grensen for maksimalt lanseringstilskudd hevet fra 50 til 75 prosent av lanseringskostnadene med et tak på 3,2 millioner kroner. Per 21. august 2020 er det tildelt 1,6 millioner i lanseringstilskudd 2, til åtte ulike produksjoner.

3.2.2 Kompensasjonsordningen for arrangører/visere og underleverandører

Denne ordningen retter seg direkte mot arrangører, herunder kinoer og deres underleverandører i kultursektoren og skal kompensere for tap av inntekter fordi arrangementene er blitt avlyst, utsatt eller begrenset på grunn av pålegg fra helsemyndighetene. Ordningen omfatter nå også arrangører, aktører innenfor lys, lyd og rigg, aktører som leier ut lokaler der det skal gjennomføres et kulturarrangement, herunder litteraturhus, konserthus, kinoer og privatteatre, artister, management, booking og filmdistributører.

Alle disse skal kunne søke kompensasjon for tap og merutgifter i forbindelse med utsettelse, helt eller delvis stenging, eller avlysning av arrangementer i kultursektoren fra 1. mai til 1. september. Det ytes kompensasjon for tap av billettinntekter og eventuelt merutgifter som følge av kansellering og flytting av arrangementer. Andre typer inntekter kompenseres ikke. Det kompenseres dermed ikke for bortfall av inntekter som følge av manglende videresalg av produksjoner på utenlandske arrangementer, slik som internasjonale festivaler eller konferanser. Arrangørene (les kinoene) kan søke om å få kompensert for 100 prosent av dette tapet, mens underleverandørene (alle de andre gruppene) vil kunne søke om 50 prosent av sitt inntektstap dekket. Denne ordningen har ikke tilbakevirkende kraft og kompenserer dermed ikke for tap i mars og april, da restriksjonene var på sitt mest omfattende.

Det er Kulturrådet som har fått i oppgave å forvalte ordningen. Det er budsjettert med 1 250 millioner kroner til dette tiltaket (inkludert den kompensasjon som ble gitt for avlysninger i mars og april). Fra 1. oktober skal ordningen gradvis fases ut og helt avvikles fra 1. januar 2021. Som alternativ kommer det fra 1. oktober en ny stimulansordning som skal stimulere til at arrangementene gjennomføres tross smittevernbegrensninger.

Kort om historikken til ordningen siden 12. mars

Det ble først satt av 300 millioner kroner til kompensasjonsordningen for tap av inntekter i mars og april. Dette gjaldt bare arrangørene inkludert kinoene. Ved inngangen til mai hadde arrangørene søkt om kompensasjon tilsvarende 360 millioner kroner for perioden frem til 30. april, noe som ligger litt over rammen.

I revidert nasjonalbudsjett som ble presentert 11. mai foreslo regjeringen at kompensasjonsordningen – med noen endringer – ble forlenget for perioden fra og med 1. mai og til og med 15. juni, og at bevilgningen på posten økes med ytterligere 300 millioner kroner til kultursektoren (dobling). Den 29. mai valgte regjeringen å forlenge ordningen ytterligere til 31. august samt å tilføre ytterligere 650 millioner kroner. Samlet har dermed ordningen tilbudt 1 250 millioner kroner til arrangører i kultursektoren fra mars til og med august.

Frem til 30. april kompenserte staten kun for tap av allerede solgte billetter og deltakeravgifter. I den nye forskriften, som ble presentert i begynnelsen av mai og som gjelder for tap av inntekter fra 1. mai frem til 15. juni og videre til 31. august, er beregning av kompensasjon knyttet opp til arrangørens **budsjetterte** billettinntekter og deltakeravgifter. Man baserer med andre ord kompensasjonen på stipulerte tap av billettinntekter ut fra en sammenligning med tilsvarende periode/arrangement i foregående år. Den 29. mai ble det også presisert at kompensasjonsordningen også omfatter planlagte arrangementer som likevel blir gjennomført, men med et begrenset antall publikum. Videre presiseres det at regjeringen vil endre på forskriften for kompensasjonsordningen for også å kunne ivareta aktører som ikke har erverv til formål, og er helt eller delvis fritatt fra skatteplikt. Disse aktørene omfattes ikke av ordningen i dag, og heller ikke av Finansdepartementets kompensasjonsordning for næringslivet generelt.

Den 19. juni bestemte Stortinget at underleverandører innenfor teknikk også skal omfattes av ordningen, slik at disse skal kunne søke kompensasjon for tapte inntekter ved avlysning eller stenging av arrangementer i kultursektoren. Den 26. juni ble ordningen utvidet til å gjelde flere typer underleverandører (se over).

3.2.3 Selvstendig næringsdrivende og frilansere: Kompensasjon for tapt inntekt

Dette er en ny og midlertidig ordning som er opprettet som en følge av koronasituasjonen. Den 29. mai ble det vedtatt at ordningen videreføres med den hensikt at den skal fases ut i november. Ordningen er rettet mot selvstendig næringsdrivende og/eller frilansere generelt som helt eller delvis har tapt inntekt på grunn av koronautbruddet. Innen film og spill finner man et stort antall selvstendig næringsdrivende og freelansere som filmarbeidere ettersom mye av aktiviteten er organisert i store prosjekter. Ordningen er derfor i utgangspunktet høyst relevant for denne sektoren.

Ordningen dekker tap av inntekt opp til 80 prosent av 6G (559 148 kroner). Det må søkes etterskuddsvis måned for måned. Hvis man har inntektstap i mai, kan du tidligst søke kompensasjon for denne måneden i begynnelsen av juni.

Dersom man er selvstendig næringsdrivende kreves det at man enten har et enkeltpersonforetak (ENK), et ansvarlig selskap (ANS), eller et ansvarlig selskap med delt ansvar (DA). Selskapet må være registrert før 1. mars 2020. Frilansere avklarer om oppdragene de har er registrert som «Frlansere, oppdragstaker, honorar» hos Skatteetaten.

Man kan bare sende inn søknaden én gang. Det vil si at hvis du sender inn en søknad med opplysninger som er feil, kan du ikke sende ny søknad eller trekke den søknaden du har sendt. Det kreves videre at man:

- Ikke mottar annen utbetaling fra NAV som kompenserer det samme inntektstapet

- Hvis du er frilanser og mottar dagpenger, eller forskudd på dagpenger, kan du ikke søke om denne kompensasjonen
- Det kreves at du i 2019 hadde minst 75 000 kroner i inntekt gjennom din selvstendige virksomhet.

I midten av juni hadde knappe 20 000 selvstendig næringsdrivende fått innvilget støtten. Den gjennomsnittlige kompensasjonen for en næringsdrivende er 28 000 kroner. Dette gjelder da for hele 3-måneders perioden. Hvor stor andel av disse som opererer innen film og spill er det ikke mulig å identifisere. NAV oppgir at søkerne til denne ordningen er å anse som personer og man har derfor ingen næringstilknytning.

Denne kompensasjonsordningen ligner i stor grad på en ledighetstrygd, men ordningen er midlertidig¹⁴ (nå til november). Ordningen er treffsikker fordi den retter seg mot aktører i næringen som har et stort behov for en forsikring i lys av at de har manglende evne til å spre sine aktiviteter for å redusere risiko.

Ordningen er høyst fleksibel fordi den favner bredt og kan raskt kuttes vekk. Det er viktig å bemerke at Holden (2020b) presiserer at ordningen har betydelige prinsipielle og praktiske svakheter som gjør at den ikke bør videreføres over en lengre periode. Ettersom selvstendig næringsdrivende selv har valgt organisere seg på en måte som gir større risiko enn arbeidstakere, bør de ikke ha like gode rettigheter i folketrygden som arbeidstakere. Ekspertgruppen anbefaler derfor at ordningen avvikles så snart kostnader og ulemper ved den overstiger fordelene ved å skjerme de personer som omfattes. Gruppen anbefaler også at kompensasjonsgraden i ordningen reduseres, og at den bør være lavere enn kompensasjonsgraden i dagpengeordningen.

Dette er en viktig ordning for kultursektoren og ikke minst for filmarbeidere, manusforfattere og regissører.

3.2.4 Støtteordning for å ta permitterte tilbake i jobb

Denne ordningen ble lagt frem 29. mai og vil gå ut på å gi bedrifter støtte til å ta egne permitterte tilbake. Støtten gis til bedrifter med omsetningsfall, som et kronebeløp per permittert som tas tilbake i stillingen sin. De permitterte må tilbake i minst den samme stillingsbrøken som før permittering. Alle foretak med næringsvirksomhet som har omsetning kan søke om støtte. Støtten justeres ut fra omsetningsfall og utbetales etter støtteordningens utløp. I ordningen vil virksomheter med minst 30 prosent omsetningsfall få støtte på 15 000 kroner per månedsverk som tas tilbake fra permittering. Virksomheter med mindre enn 30 prosent omsetningsfall får støtten avkortet. Stiftelser, foreninger og frivillige organisasjoner som ikke har næringsvirksomhet, og dermed heller ingen rapportert omsetningssvikt, vil også kunne søke. For disse gjelder samme dokumentasjonskrav til permitterte som tas tilbake, men ingen avkortning mot omsetningsfall. Støttebeløpet settes til 10 000 kroner per måned for hver permittert (månedsverk) som tas tilbake.

Holden med flere (2020b) gir solid støtte til at dette er en ordning med langt høyere samfunnsøkonomisk lønnsomhet enn permitteringsordningene. Det grunnleggende prinsippet er her at man aktiverer arbeidstakerne og får bedriftene til å søke nye og innovative løsninger på å betjene et ellers vanskelig marked. Alternativet vil i stor grad være at de ansatte sitter hjemme uten aktivitet.

¹⁴ Det faktum at ordningen er midlertidig bidrar samtidig til høy grad av effektivitet. Midlertidigheten gjør at de selvstendig næringsdrivende får sterke insentiver til å berede grunnen for å gjenoppta aktivitet så fort som mulig. Det gjør sannsynligvis at de driver forberedende og planleggende virksomhet for fremtidig verdiskaping.

3.2.5 Låne- og garantiordninger med statlig risikoavlastning

Den statlige garantiordningen for små og mellomstore bedrifter kom på plass gjennom en ny lov den 27. mars 2020. Ordningen skal styrke små og mellomstore bedrifters tilgang til likviditet, ved at staten gjennom en midlertidig garantiordning tilbyr risikoavlastning til finansforetak som tilbyr lån til små og mellomstore bedrifter. Ordningen skal sikre delvis statsgaranterte lån til bedrifter som står overfor en akutt likviditetsmangel som følge av utbruddet av Covid-19. Det er satt av 50 milliarder kroner til ordningen. Midlene går med andre ord ikke til bedriftene men til bankene og bare dersom utlånene fører til tap. Garantiordningen dekker 90 prosent av finansforetakets tap på hvert lån.

Garantiordningen gjelder nye lån. Det skal bare gis slike lån til bedrifter som forventes å være lønnsomme under normale markedsforhold. Ordningen gjelder uansett ikke lån til bedrifter som var i økonomiske vanskeligheter per 31. desember 2019. Lånet kan ikke utgjøre mer enn to ganger bedriftens lønnskostnader i 2019 eller 25 prosent av bedriftens omsetning i 2019. Det er begrenset oppad til 50 millioner kroner. Lånet skal så langt som mulig ha samme betingelser som et tilsvarende lån til en tilsvarende låntaker ville hatt i en normal markeds-situasjon, og det kan ikke ha en løpetid på mer enn 3 år.

Siste tilgjengelige tall for bruk av lånegarantiordningen er for juni 2020. Rapporteringsfristen for juli og august var 28. august. Den 3. juni ble det rapportert inn at det er innvilget 2 975 lån under ordningen, 2 909 av disse til SMB og 66 til større bedrifter. Av rammen på 50 mrd. kroner er 8,1 mrd. rapportert benyttet per 3. juni. Dette utgjør 16,2 prosent av rammen (GIEK, 2020).

Kun 3 prosent av utlånene (i overkant av 200 millioner kroner) er kanalisert til bedrifter innen kultur, underholdning og fritid. Det er usikkert hvor relevant denne ordningen er for produsenter og distributører.¹⁵ Produsentene opererer gjerne med prosjektfinansieringsmodeller som ikke nødvendigvis passer inn med kravene til denne ordningen og bankenes praksis.

3.2.6 Kontantstøtte for faste utgifter

Et av tiltakene som har blitt iverksatt av regjeringen er en kontantstøtteordning for bedrifter som har hatt et stort inntektsbortfall som følge av koronakrisen. Denne ordningen er nå tatt bort. Kontantstøtten skulle dekke faste utgifter som bedriftene har og som de ikke klarte å dekke på grunn av inntektsbortfallet. Ordningen ble lansert 2. april 2020, og skulle bidra til å dekke faste utgifter for bedrifter som har mistet mer enn 30 prosent av omsetningen sammenlignet med hva som ville vært normal omsetning i måneden (Finansdepartementet, 2020).

¹⁵ I spørreundersøkelsen vår til produsenter oppgir to respondenter å ha brukt ordningen.

4. Egenrapporterte inntektstap og nye muligheter

Film- og dataspillbransjene har blitt kraftig påvirket av de innskrenkende tiltakene som regjeringen og helsemyndighetene har innført for å begrense koronasmitten. 66 prosent av produsentene som har besvart spørreundersøkelsen vår har opplevd et inntektstap siden 12. mars. Det er kun en tredjedel av spillprodusentene som har hatt et reelt inntektstap. For filmprodusentene er det større variasjon. Hovedvekten av produsentene som har dokumentar (100 prosent), TV (89 prosent) og spillefilm (63 prosent) oppgir en form for inntektstap som et resultat av koronapandemien, mens kun en tredjedel av reklamefilm- og spillprodusentene oppgir det samme. Koronakrisen har også medført nye digitale løsninger for inntjening, men disse mulighetene virker i liten grad å ha kompensert for inntektstapet til aktørene.

4.1 Kartlegging av koronakrisen basert på spørreundersøkelser

For å kartlegge hvordan koronakrisen rammer film- og dataspillbransjene har vi sendt ut en spørreundersøkelse til medlemmer av Virke Produsentforeningen. Her er det et bredt spekter av produsenter. Dataspillprodusentene driver i all hovedsak utelukkende med produksjon av dataspill, mens det er betydelig overlapp mellom film og TV-produksjon. Produsenter av TV-drama er ofte aktive også innenfor spillefilm eller TV-underholdning, og innenfor dokumentar jobber produsentene ofte med både kinodokumentar (film) og dokumentarserier (TV). Flere av selskapene vil i tillegg også ha reklamefilmproduksjon. Skillelinjene er altså ikke så tydelige som kategoriseringen kan gi inntrykk av. Vi omtaler i denne rapporten TV- og filmselskapene samlet som filmbransjen.

Spørreundersøkelsen ble sendt ut fredag 19. juli, med purringer per e-post og telefon i etterkant.

Undersøkelsen er satt opp for å kunne sammenlignes med tallene rapportert for kultursektoren i sammenheng med kartleggingen som ble gjort for Kulturrådet (Westberg, Gran, Guldvik, Stokke, & Grünfeld, 2020), men justert for å være relevant for produsenter innen film og dataspill.

I undersøkelsen er respondentene kategorisert til det hovedformatet de i hovedsak arbeider innenfor. Dette utgjør kategoriene *spillefilm*, *dokumentarfilm*, *reklamefilm*, *TV* og *spillprodusent*. Se Tabell 4-1 for en oversikt over antall produsenter per bransje som har fått tilsendt undersøkelsen og svarprosent samlet og fordelt på hovedformat. Totalt besvarte 47 produsenter (39 prosent) spørreundersøkelsen av 122 mulige. Vi viser til Vedlegg B for en fordeling av produsenter etter omsetning, andel offentlig finansiering og antall ansatte.

Tabell 4-1 Antall produsenter som har mottatt spørreundersøkelsen etter hovedformat og svarprosent

Hovedformat	Antall produsenter	Antall respondenter	Svarprosent
Spillefilm	55	24	44 %
Dokumentarfilm	19	5	26 %
Reklamefilm	6	3	50 %
TV	28	9	32 %
Spillprodusent	14	6	43 %
Totalt	122	47	39 %

En sammenlikning av respondentene som fikk tilsendt undersøkelsen med de som har besvart undersøkelsene viser at sistnevnte gruppe er representativ innenfor hvert hovedformat og for segmentene innad i hvert

hovedformat. De representerer både større og mindre selskaper, spredt i forhold til sjanger og grad av kommersiell orientering.

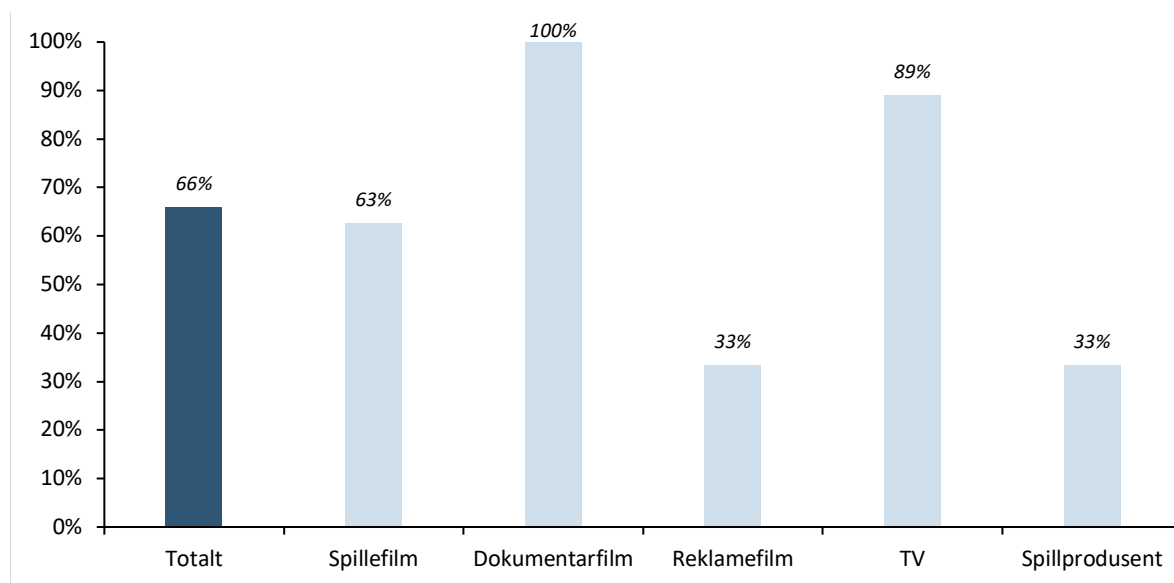
Samtidig er det viktig å være klare at produsentene som har besvart undersøkelsene kan være en selektiv gruppe. Disse kan være særlig truffet av de innskrenkende tiltakene og koronakrisen generelt, og kan derfor ha behov for å formidle sin situasjon og ønske om nye tiltak. Dette betyr igjen at deres svar kan overvurdere hvor hardt produsentene generelt er rammet. I vurderingen av hvor hardt film- og dataspillbransjene er rammet justerer vi derfor for anslagene basert på informasjon fra intervjuer og andre kilder.

Oppdraget for Norsk filminstitutt omfattet i utgangspunktet ikke en kartlegging av hvordan norske filmfestivaler har blitt påvirket av koronakrisen. Dette ble likevel tatt inn i slutten av prosjektperioden, der vi har sendt ut en svært kort undersøkelse til denne gruppen, med mål om kartlegge deres tap av omsetning sammenlignet med fjoråret. Undersøkelsen ble sendt ut 1. september 2020, med purringer på e-post i etterkant. Undersøkelsen ble sendt til 24 filmfestivaler, hvorav 13 svarte (54 prosent).

4.2 Produsentenes inntektstap

Vi har bedt produsentene oppgi inntektstapet de har hatt siden 12. mars enten som følge av utsatte, avbrutte eller kansellerte produksjoner, eller også som følge av forsinkede eller tapte salgsinntekter på ferdigstilte produksjoner (eksempelvis i form av etterhåndstilskudd eller lignende). To tredjedeler av respondentene har oppgitt å ha opplevde et inntektstap fra enten utsatte, avbrutte eller kansellerte produksjoner eller ferdigstilte produksjoner. Reklamefilm- og spillprodusentene har i mindre grad opplevd inntektstap, mens alle produsentene som har dokumentar som sitt hovedformat har opplevd å miste inntekter som en konsekvens av koronarestriksjonene. Dette er en naturlig konsekvens av at produksjonsformatene rammes svært ulikt av pandemien. Produsentene innen spillefilm og dokumentar opplever vanskeligheter både i forbindelse med visning, og selve produksjonen, mens de øvrige produsentene i hovedsak rammes i produksjonsfasen. Det er like fullt viktig å påpeke at når vi ser på produsentenes hovedformat vil tallene for de fleste kategorier representere et svært lite utvalg, og er derfor veldig sensitive for enkeltobservasjoner.

Figur 4-1 Andel produsenter som oppgir å ha opplevd en form for inntektstap siden 12. mars, enten som følge av faktiske utsatte, avbrutte og kansellerte produksjoner eller forsinkede eller tapte salgsinntekter (inkl. etterhåndstilskudd og lignende) fra ferdigstilte produksjoner, samlet og fordelt på hovedformat. N=47¹⁶¹⁷

Kilde: Menon Economics' spørreundersøkelse til produsentene

Det er også om lag en tredjedel av respondentene som oppgir et inntektstap både for ferdigstilte og ikke-ferdigstilte produksjoner. Også her skiller dokumentarprodusentene seg ut ved at 60 prosent av respondentene oppgir inntektstap for begge kategorier, mens om lag en tredjedel av spillefilm- og TV-produsentene oppgir tap for begge kategorier.

I gjennomsnitt har produsentene tapt 5,6 millioner kroner som et resultat av koronarestriksjoner enten på ufullførte eller fullførte produksjoner. Produsentene oppgir i snitt større tap fra utsatte, avbrutte eller kansellerte produksjoner (4,7 millioner), enn for ferdigstilte produksjoner (2,9 millioner).¹⁸

Inntektstapet forklares i stor grad av virksomhetens størrelse målt i form av omsetning, som vist i Tabell 4-2. Når vi ser på hvordan tapet fordeler seg på omsetningskategorier kommer også prosjektøkonomien frem, hvor det er selskap som oppgir et større omsetningsfall etter korona, enn totalen for 2019. Dette kan henge sammen med at de hadde mindre aktivitet enn normalt i 2019 eller større forventet aktivitet i 2020.

Særlig TV-produsentene trekker snittet opp, og oppgir høye inntektstap. TV-produsentene oppgir et gjennomsnittlig samlet tap på over 12 millioner. Dette sammenfaller vel så mye med omsetningsstørrelse, hvor et flertall av TV-produsentene er større selskap. TV-produksjonene er også gjerne større produksjoner, hvor avstands- og antallsbegrensning gjør større utslag. Det er kun én reklamefilmprodusent som har oppgitt en form for inntektstap, dette som et resultat av utsatte, avbrutte eller kansellerte produksjoner.

¹⁶ Det er her ingen nevneverdig forskjell mellom respondentene som oppgir at de har prosjekter i produksjon og de respondentene som oppgir at de ikke har prosjekter i produksjon. Det er altså like stor andel av respondentene som har tapt inntekter på bakgrunn av at deres ferdigstilte prosjekter ikke kan vises, som de som har opplevd å ikke få fullført produksjonene sine.

¹⁷ Inntektstap kan være krevende å anslå, da en ikke vet hva de reelle besøkstallene osv. ville vært, og dermed heller ikke inntektene. Det kan også være avvik mellom hva produsentene selv forventer av inntekter og hva de reelle inntektene ville vært i en situasjon uten koronakrisen.

¹⁸ Vi har ikke tilstrekkelig med informasjon til å vurdere hvorfor inntektstapet for utsatte, avbrutte eller kansellerte produksjoner er høyere enn for ferdigstilte produksjoner.

Tabell 4-2 Gjennomsnittlig inntektstap siden 12. mars 2020 som følge av faktiske utsatte, avbrutte og kansellerte produksjoner eller forsinkede eller tapte salgsinntekter for de produsentene som oppgir et inntektstap fordelt etter produsentenes omsetning i 2019

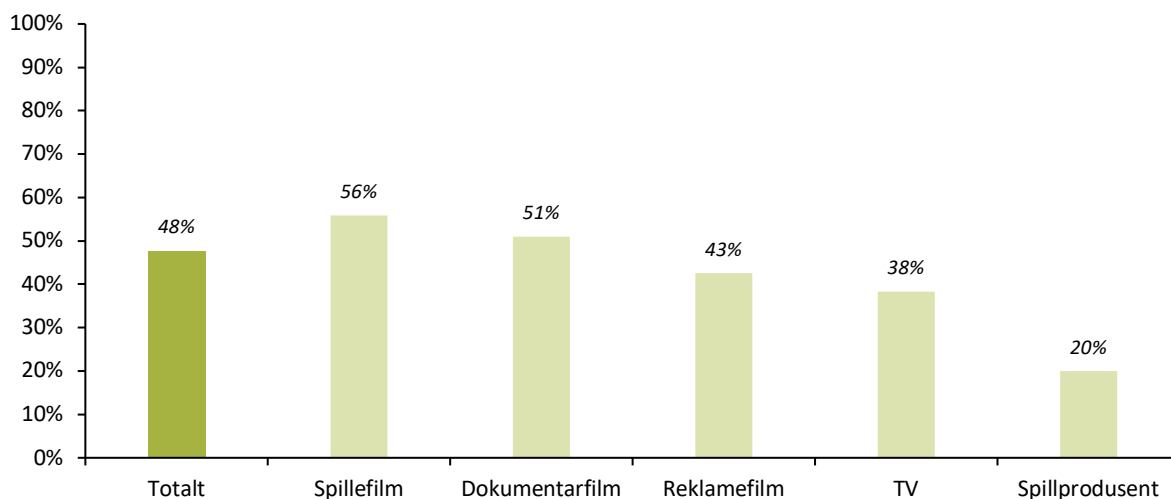
Omsetning i 2019	Inntektstap	N
Opptil 1 million kroner	1 216 667 kr	3
1 – 4,9 millioner kroner	723 750 kr	8
5 – 9,9 millioner kroner	8 235 000 kr	5
10 – 29,9 millioner kroner	4 600 000 kr	6
30 – 99,9 millioner kroner	4 040 000 kr	5
100 – 249,9 millioner kroner	18 000 000 kr	4
Totalt	5 497 258 kr	31

Kilde: Menon Economics' spørreundersøkelse til produsentene

4.3 Produsentenes forventninger til inntekt gitt videreføring av tiltak per 18. juni

Produsentene forventer i snitt å tape om lag halvparten av inntekten sin dersom restriksjonene vedvarer ut året.¹⁹ Her forventer spillefilm- og dokumentarfilmprodusentene å tape mest, henholdsvis 56 og 51 prosent, mens spillprodusentene forventer å tape minst. Som påpekt i avsnitt 4.2 er ikke dette særlig overraskende ettersom filmprodusentene rammes hardest av restriksjonene på kinofremvisning, lansering og generelle smittevernsrestriksjoner for produksjon.

Figur 4-2 Produsentenes svar på «Tenk deg at gjeldende restriksjoner (per 18. juni 2020) varer til 31. desember 2020. Om lag hvor stor andel av den totale forventede inntekten til ditt selskap i 2020 (forut for korona) vil da gå tapt?». N=43

Kilde: Menon Economics' spørreundersøkelse til produsentene

Noe mer overraskende er det at spillprodusentene oppgir et forventet inntektstap på 20 prosent gitt vedvarende restriksjoner. For spillprodusentene omfatter inntektstapet i liten grad tap knyttet til ferdiglanserte spill, der ser

¹⁹ Igjen er det viktig å understreke at inntektstap kan være krevende for produsentene å anslå, fordi en ikke vet hva de reelle besøkstallene osv. ville vært, og dermed heller ikke inntektene. Det kan også være avvik mellom hva produsentene selv forventer av inntekter og de reelle inntektene i en situasjon uten koronakrisen. Spørreundersøkelsen ble gjennomført rett etter spesifiseringen av enmetersregelen skjedde (18. juni). Vi vet ikke om dette er hensyntatt i produsentenes vurdering av forventet inntektstap.

man tvert i mot en betraktelig økning i nedlastninger på verdensbasis (Chapple, 2020). Tapet for spillprodusentene handler derimot om avlysning av de internasjonale konferanse- og markedsarenaene, hvor selskapene henter inn finansiering til ferdigproduksjon og lansering av nye spill. En respondent oppgir også at inntektstapet relaterer seg til utsatte eller avlyste kundeoppdrag.

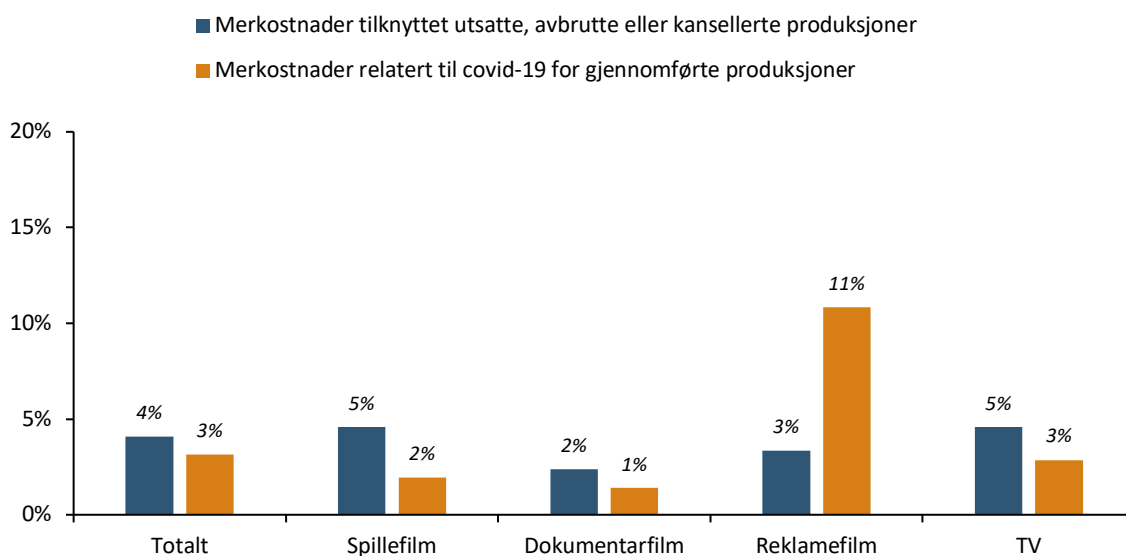
Smittevernsrestriksjonene kommer også til uttrykk dersom vi kategoriserer etter hvilke produsenter som i hovedsak produserer *Live action* eller *Animasjon (inkludert CGI)*. Ikke uventet forventer produsentene som lager *Live action* innhold å tape betraktelig mer enn produsentene som lager animasjon, henholdsvis 53 mot 27 prosent.

4.4 Produsentenes merkostnader

I overkant av en tredjedel av respondentene (18 respondenter) oppgir (også) å ha fått ulike former for merkostnader som en konsekvens av Covid-19. Av disse oppgir majoriteten (16 respondenter) å både ha fått merkostnader på utsatte, avbrutte eller kansellerte produksjoner og øvrige merkostnader tilknyttet Covid-19 på gjennomførte produksjoner. Gjennomsnittlig oppgitt merkostnad for utsatte, avbrutte eller kansellerte produksjoner er på 2,6 millioner kroner, mens gjennomsnittlig oppgitt merkostnad relatert til Covid-19 (smittevernstiltak, forlenget produksjonsperiode, og lignede) for gjennomførte prosjekter er 1,7 millioner kroner.

I Figur 4-3 sees de oppgitte merkostnadene i sammenheng med hver enkelt respondents samlede produksjonsbudsjett. Her ser vi at jevnt over utgjør merkostnadene for ikke-fullførte produksjoner i snitt mellom 2 og 5 prosent av produksjonsbudsjettet, mens merkostnader tilknyttet gjennomførte produksjoner utgjør mellom 1 og 11 prosent. Spillefilm og TV-produsentene opplever i snitt størst merkostnader som et resultat av utsatte, avbrutte eller kansellerte prosjekter både som andel av produksjonsbudsjett, men også i absolutte tall. Produsenter vi har intervjuet rapporterer om merkostnader på omkring 10 prosent av produksjonsbudsjett for drama og spillefilmprosjekter, men dette er for prosjekter med oppstart etter nedstengingen og som har unngått koronarelaterte avbrekk i innspillingsperioden. Når det gjelder merkostnader tilknyttet gjennomførte produksjoner skiller reklamefilmprodusentene seg særlig ut, ved at de i gjennomsnitt oppgir en merkostnad på 11 prosent av produksjonsbudsjettet. Det er ingen spillprodusenter som oppgir merkostnader.

Figur 4-3 Merkostnaden av korona som andel av produksjonsbudsjett. N=18

4.5 Avbrutte produksjoner

For å få et bedre bilde av hvordan produsentenes aktivitet er påvirket, har vi spurt i hvor stor grad produsentene hadde prosjekter i produksjonsfase da restriksjonene inntraff. 70 prosent av produsentene oppgir at de hadde prosjekter i produksjonsfase 12. mars 2020. En nedbryting på de ulike hovedformatene viser at alle TV-produsentene og reklamefilmprodusentene hadde prosjekter i produksjonsfase, mens det var mer varierende for spillprodusenter (67 prosent), dokumentarfilm (60 prosent) og spillefilmprodusenter (58 prosent). Produsentene hadde i snitt tre pågående prosjekter, med lite variasjon mellom de ulike hovedformatene.

Av det totale antallet prosjekter (96 prosjekter) som respondentene oppgir at var i produksjon 12. mars har 38 prosjekter blitt ferdigprodusert, eller er fortsatt i produksjon uten avbrudd, 37 av prosjektene er tilbake igjen i produksjon, men har opplevd å bli avbrutt, 13 av prosjektene er satt på vent, og 6 er kansellert fullstendig.

Produsentene har også blitt bedt om å oppgi hvilke årsaker som har hindret dem fra å starte opp igjen produksjoner etter 12. mars. Årsaken som oppgis hyppigst er at smittevernreglene gjør det umulig å gjennomføre produksjonen (54 prosent), som vist i Figur 4-4. Halvparten av respondentene som har blitt hindret oppgir også å ha mistet tilgang på vesentlige innholdselementer. Rundt en tredjedel oppgir å ha hatt problemer med å få tegnet nødvendige forsikringer, at de har mistet deler av den opprinnelige finansieringen eller at de mangler finansiering av merkostnader påløpt pga. avbrekk. 21 prosent oppgir også at de har mistet tilgang på nøkkelpersonale i staben.

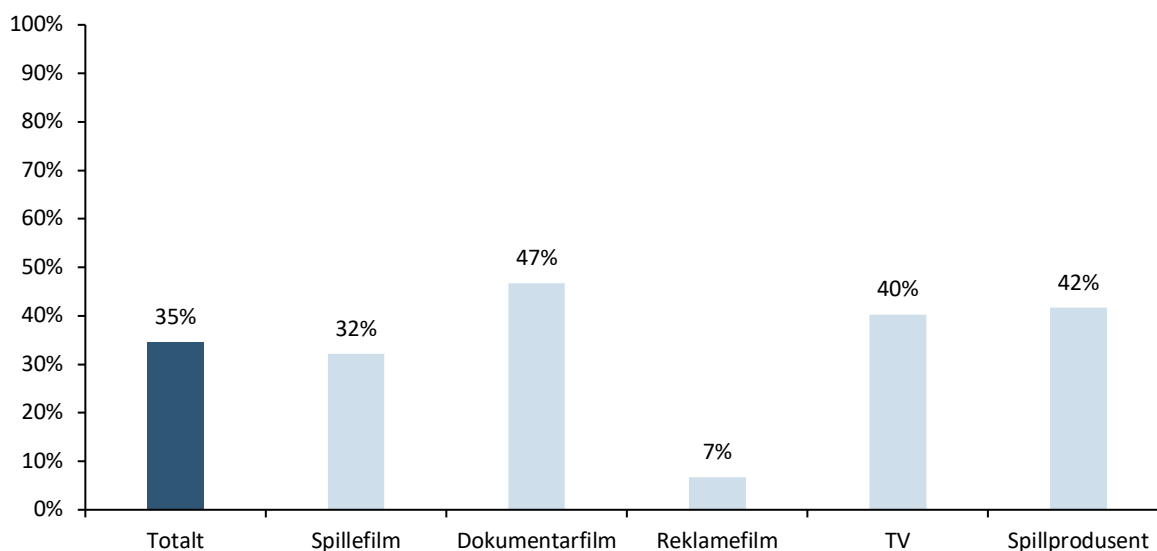
Figur 4-4 Produsentenes svar på «Hva har hindret selskapet fra å starte opp igjen produksjoner som er blitt avbrutt etter 12. mars 2020? Flere svar mulig.» N=33

En sentral konsekvens av Covid-19 har vært stengte grenser. Som vi så av forrige figur påvirker dette både på tilgangen på innholdselementer og nøkkelpersoner i stab. Det er derfor videre kartlagt hvor mange av prosjektene som skulle gjennomføres helt eller delvis utenfor Norge, og som derfor antagelig vil utsettes eller kanselleres. Produsentene oppgir i snitt at en tredjedel av prosjektene deres skulle gjennomføres helt eller delvis i utlandet, som vist i Figur 4-5. Dokumentarfilmprodusentene er de som i størst grad er eksponert for restriksjonene på utenlandsreise. Spillefilm-, TV- og spillprodusentene oppgir i snitt at mellom 30 og 40 prosent

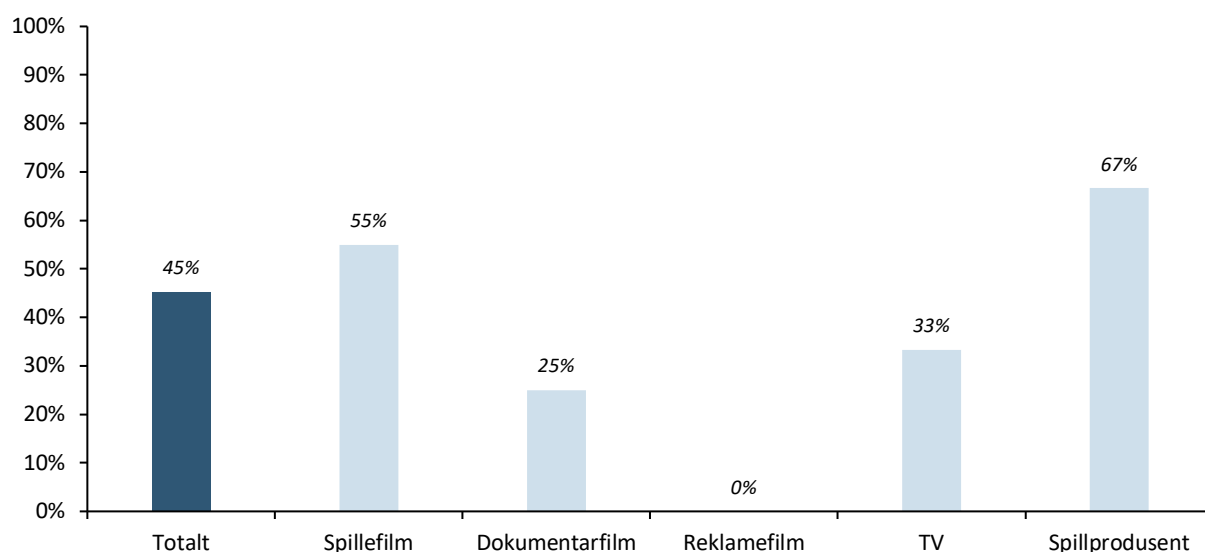
av prosjektene skulle gjennomføres utenfor Norge. Til sammenlikning oppgir reklamefilmprodusentene kun en utenlandsandel på 7 prosent.

Figur 4-5 Gjennomsnittlig andel av prosjektene i produksjonsfase som skulle gjennomføres helt eller delvis utenfor Norge, ifølge produsentene. N=33

En annen indikator for hvor eksponert selskapene er, er hvorvidt de har behov for å hente ressurser inn i Norge. Totalt oppgir 19 av de 42 selskapene som hadde prosjektansatte per mars 2020, at de hadde utenlandske prosjektansatte. Størst andel utenlandske prosjektansatte hadde spillprodusentene (67 prosent) og spillefilmprodusentene (55 prosent). For spillprodusentene utgjør dette like fullt en annen risiko for produksjonene enn for spillefilmprodusentene. Spillprodusentene oppgir at reiserestriksjonene i hovedsak har skapt problematikk med tanke på rekruttering og inkludering av utenlandske ansatte, og en omlegging for de som ikke hadde gode rutiner for å arbeide «remote», men at arbeidsprosessen på mange måter foregår slik som før ettersom produksjonene er digitale. En av spillefilmprodusentene som er intervjuet oppgir derimot å ha måttet skrive om deler av manus, og gjøre ytterligere castingarbeid, som et resultat av innreiseforbud og karanteneplikten for utenlandske aktører. Karantenetid for utenlandske prosjektansatte er også ofte forbundet med betydelige kostnader siden de normalt vil ha krav på honorar for karantenedagene. Kostnadene blir da uforholdholdsmessig høye for dem som kun skal arbeide en kort periode. Også her ser vi at reklamefilmprodusentene er lite eksponert for reiserestriksjoner, da ingen oppgir å ha utenlandske prosjektansatte.

Figur 4-6 Andelen produsenter med prosjektansatte som oppgir å ha utenlandske prosjektansatte. N=42

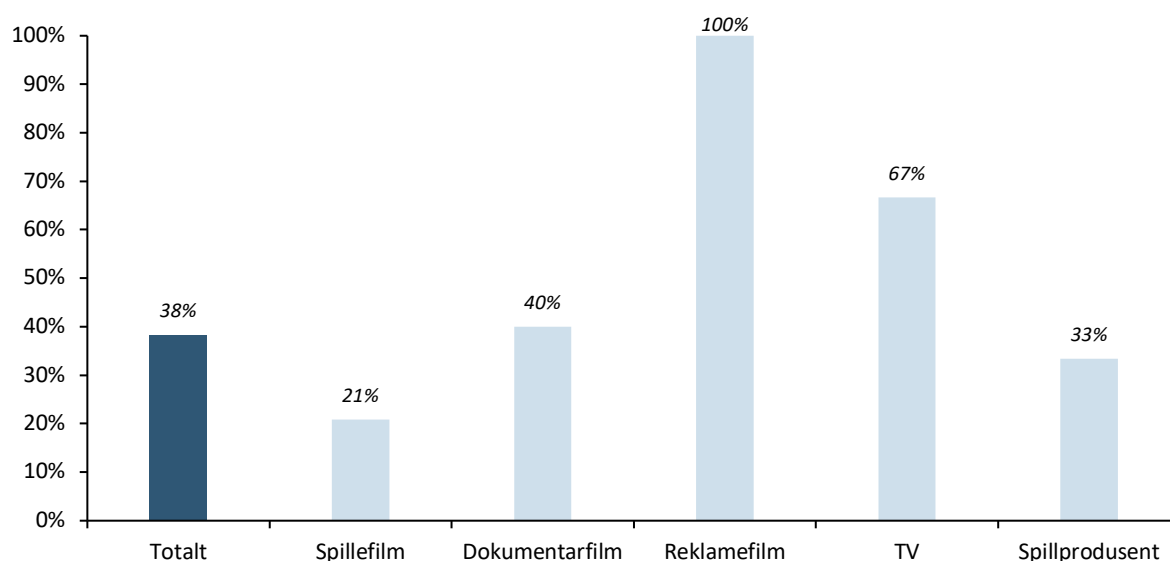

4.6 Nye inntektsmuligheter for produsentene

Vi har også spurt produsentene om de har tatt positive produksjonsavgjørelser på tross av utfordringene knyttet til korona.²⁰ Totalt sett er det 38 prosent som (også) har kunnet gi «greenlight» til nye produksjoner siden 12. mars 2020. Her ser vi at dette særlig gjelder produsentene som har sitt hovedformat innen reklame eller TV. Spillefilm-produsentene har i liten grad hatt samme mulighet. Med enten helt eller delvis bortfall av visningsarenaer for ferdig produksjon er det ikke veldig overraskende at kun et mindretall av spillefilm og dokumentarprodusenter har gitt greenlight til nye prosjekter siden 12. mars. For TV- og reklamefilmprodusentene er usikkerheten som tidligere nevnt i hovedsak knyttet til gjennomførelse av produksjonen, men ikke inntektstrømmen ved ferdig produksjon. Her er det også viktig å påpeke at frekvensen på positive produksjonsavgjørelser i utgangspunktet varierer veldig mellom formatene. Mens reklamefilmer er mindre og hyppigere produksjoner, kan en spillefilmprodusent jobbe med kun et fåtalls produksjoner i løpet av et år.

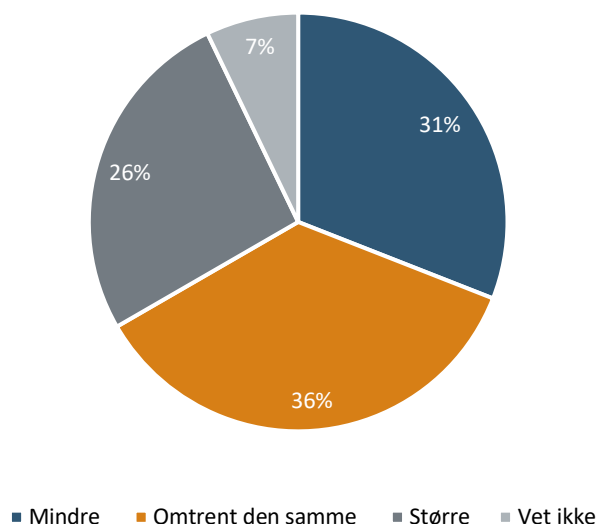
²⁰ Vi vet ikke i hvilken grad omfanget av produksjonsavgjørelser skiller seg fra samme tidspunkt i fjor. Hensikten er i stedet å fange opp hvorvidt produsentene opplever at det er rom for å gjennomføre produksjoner nå som usikkerheten i bransjen er såpass stor.

Figur 4-7 Produsentenes svar på «Har selskapet deres tatt positive produksjonsavgjørelser (gitt «greenlight») for nye produksjoner siden 12. mars 2020?». N=47

Mer tid som følge av utsettelse og endring av prosjektplaner virker heller ikke å i stor grad ha påvirket utviklingen av nye prosjekter. En fjerdedel oppgir at de har hatt større aktivitet hva gjelder manus og prosjektutvikling enn planlagt, mens om lag to tredjedeler oppgir å ha samme eller mindre aktivitet enn normalt. Her er det ingen nevneverdige forskjeller mellom de ulike hovedformatene.

Figur 4-8 Produsentenes svar på «Siden 12. mars 2020, hvordan har aktiviteten i selskapet knyttet til manus- og prosjektutvikling vært sammenlignet med hva dere opprinnelig hadde planlagt forut for korona?». N=42

Filmprodusentene har også blitt spurt om hvorvidt de har flyttet produksjoner fra kino til digitale visningsplattformer, noe kun 5 produsenter (16 prosent) oppgir å ha gjort. Dette virker i liten grad å ha kompensert for inntektstap fra kino. Produsentene oppgir en relativ inntekt fra nye plattformer på mellom 0 og 25 prosent av opprinnelig forventede billettinntekter fra kino. De fem produsentene som har flyttet til digitale

plattformer oppgir å ha flyttet til *digitale leie- eller kjøpetjenester*, mens to av produsentene oppgir å i tillegg ha byttet plattform til *strømmetjenester*.

4.7 Distributørens inntektstap

Filmdistributørene ligger mellom produsentene og visningskanalene i verdikjeden. De har en nøkkelrolle ved at de genererer inntekter når de markedsfører og lisensierer filmer på produsentenes vegne til visningskanalene og publikum. Dette gjør dem i stand til å forskuttere markedsinntekter til produsentene gjennom såkalte minimumsgarantier (MG). For 2017 og 2018 utgjorde disse 21 prosent av produksjonsfinansieringen for spillefilmer med tilskudd gjennom markedsordningen, 19 prosent for filmer uten forhåndstilskudd og 8 prosent for filmer med tilskudd gjennom konsulentordningen (Gaustad, et al., 2018).

Filmdistributørene får om lag to tredjedeler av sine inntekter fra kinomarkedet (Gaustad, et al., 2018) og ble derfor hardt rammet da kinoene stengte ned i mars. Den resterende tredjedelen av inntektene kommer fra hjemmevideomarkedet som ikke er rammet av koronakrisen på samme måte. Men siden filmer slippes sekvensielt i visningskanalene med kino som første vindu, forplanter tomrommet fra utsatte kinolanseringer seg videre i hjemmevideomarkedene med mindre man dropper kinovinduet og lanserer direkte i hjemmevideomarkedet. Distributøren av den norske dokumentarfilmen iHuman, som skulle hatt kinopremiere akkurat da kinoene stengte ned, valgte denne løsningen med premiere flyttet til EST og TVOD.

Filmene som gikk på kino i mars mistet siste deler av kinovinduet med tilhørende inntekter. Siden lanseringskostnadene i all hovedsak var påløpt i forkant av premieren tilsvarte summen av uavkortede lanseringskostnader og avkortede inntekter betydelige tap.

For norske filmer har redusert kapasitet ved landets kinoer som følge av smitteverntiltak gitt et betydelig redusert kinomarked. Samtidig har de fått mindre konkurranse fra utenlandsk film om både kinosaler og publikum, da store, populære Hollywood-filmer er blitt satt på vent eller flyttet til digitale plattformer. Det gir visse muligheter for norske filmer til å oppnå relativt godt besøk i forhold til kinokapasiteten, ved at besøket blir fordelt over en lengre visningsperiode. Hvor godt filmene lykkes i dette spesielle markedet varierer fra film til film, men distributørene vi har snakket med indikerer likevel at de har nedjustert sine estimater for norske titler med rundt 50 prosent sammenlignet med en normalsituasjon. Større filmer med høyt publikumspotensial rammes hardere enn mindre og smalere filmer siden de raskere når kapasitetstaket i dagens kinomarked.

Gitt usikkerheten som råder rundt den videre utviklingen i kinomarkedet dette året er det svært vanskelig å anslå distributørens inntektstap for 2020. Forutsatt at filmene som er planlagt i løpet av høsten oppnår forventet besøk (ut fra dagens omstendigheter) estimerer distributørene et inntektstap på cirka 250 millioner kroner, hvilket vil si i overkant av 50 prosent av budsjetterte inntekter fra nedstengingen i mars og ut året.²¹

Noe av tapet kompenseres gjennom Kulturrådets ordning for arrangører og underleverandører i kultursektoren, men ordningen treffer distributørene dårlig og tilfeldig siden den ikke er prosjektbasert. Hovedproblemet er at den baserer seg på resultat i samme periode fra tidligere år. Spesielt mindre distributører med få filmer har sterkt varierende inntekter gjennom kalenderåret så grunnlaget blir helt avhengig av når de hadde filmer på kino i de foregående årene, og dermed tilfeldig. Videre er resultater i kinomarkedet et uheldig utgangspunkt fordi det

²¹ Estimat vi har innhentet fra Norske Filmdistributørers Forening medio august 2020.

typisk vil være tynget av at distributørene tar betydelige lanseringskostnader i kinomarkedet selv om disse skaper verdi og inntekter for filmene også i hjemmevideomarkedene.

Inntektstap og nedjusterte estimater hos distributørene forplanter seg i deres vilje og evne til å investere i nye prosjekter i form av minimumsgarantier. Basert på våre intervjuer anslår vi at disse vil reduseres med cirka 30 prosent i år sammenlignet med i fjor. Dette tilsvarer et bortfall av rundt 6 prosent av den samlede finansieringen for filmer med tilskudd gjennom markedsordningen og for filmer uten forhåndstilskudd, og cirka 2,5 prosent av samlet finansiering for filmer med tilskudd gjennom konsulentordningen.

4.8 Festivalenes inntektstap

Som beskrevet i avsnitt 4.1 har vi også kartlagt hvordan filmfestivalene er påvirket gjennom en kort spørreundersøkelse. Undersøkelsen ble besvart av til sammen 13 av 24 aktører vi har kontaktinformasjon til.

Av de festivalene som har besvart spørreundersøkelsen ble to av festivalene gjennomført i første kvartal av året, før restriksjonene ble innført. De merket derfor lite eller ingenting til Covid-19. En av festivalene oppgir at de hadde noe lavere besøkstall mot slutten av festivalen som et resultat av økende bekymring i mediebildet, men at den ellers ikke ble påvirket. Ettersom denne festivalen gjennomføres såpass tidlig på året er det derimot en bekymring knyttet til hvorvidt det vil være mulig å gjennomføre en fysisk festival i 2021. Ønsket er å gjennomføre en tilnærmet normal festival, men per nå forberedes det for ulike scenarier. Det påpekes at de digitale plattformene som er tilgjengelig i liten grad er fleksible, og at festivalene må tilpasse seg plattformen heller enn motsatt. Det er også problematikk tilknyttet forhandlingen av rettighetene på filmene som skal vises, hvor forholdene som forhandles varierer alt ettersom det skal gjennomføres fysisk eller digital visning.

Majoriteten av festivalene gjennomfører derimot normalt festivalene sine i tidsrommet etter 12. mars, dvs. etter årets restriksjoner ble innført. Av de som har besvart spørreundersøkelsen er det kun én festival som oppgir at de ikke kommer til å gjennomføre festivalen overhodet. De øvrige som enten har gjennomført (fire festivaler) eller skal gjennomføre (seks festivaler) oppgir i all hovedsak at gjennomføringen skjer i et hybrid format, det vil si noe fysisk og noe digitalt. Av de som oppgir at de skal gjennomføre er det også én som i utgangspunktet ble avlyst, men som nå forsøkes å inkorporeres i en annen festival slik at festivalen får benyttet seg av filmrettighetene som ble kjøpt inn.

Festivalene som er planlagt gjennomført i høst, forventer å tape om lag en tredjedel av inntekten sin. Det kommenteres at dette anslaget er svært usikkert. Dette er særlig avhengig av i hvilken grad festivalens inntekter baserer seg på offentlig støtte. De aller fleste oppgir at de får beholde tilskudd fra det offentlige, så inntektsbortfallet handler om bortfall av billettinntekter og bortfall av reklame og/eller sponsorinntekter. En festival oppgir at de må operere med 1/3 av normal kapasitet på kinosalene, og at 30 prosent er å anse som et minimumstap.

Det er både en mindre og en større festival som har gjennomført festivalen i samme tidsrom som opprinnelig planlagt, etter innføringen av smittevernsrestriksjoner. Fellesnevneren for begge festivalene er at de har en stor andel offentlig støtte som de har fått beholde. Den mindre festivalen oppgir å ha nådd ut til en mindre publikumsmasse enn ved en normalsituasjon, men at de i praksis ikke har opplevd en inntektsreduksjon. Den større festivalen oppgir å ha opplevd et inntektstap på om lag 10 prosent, i all hovedsak knyttet til billettinntekter, men hvor det forventes et større tap dersom det skjer en avkorting av et offentlig tilskudd. Festivalen består også av ulike segmenter, hvor bransjesegmentet er det som har vært mest krevende å gjennomføre. Dette fungerer som en lanserings- og promoteringsarena for nasjonale og internasjonale produksjoner. Det var derfor behov for hybride løsninger for aktører som ble hindret fra fysisk tilstedeværelse

som en konsekvens av reisrestriksjoner. Det er også en aktør som opprinnelig måtte avlyse, men som senere gjennomførte festivalen i to mini-versjoner. Dette ble gjort både for å teste ut hvorvidt småskalakonsepter kan fungere, samt for å få benyttet allerede kjøpte filmrettigheter.

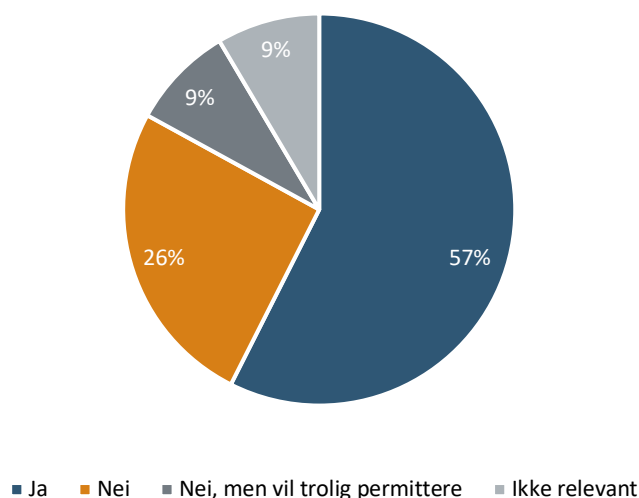
5. Produsentenes bruk av avbøtende tiltak

Rundt 60 prosent av produsentene som har besvart spørreundersøkelsen vår har permittert ansatte. Regjeringen har iverksatt en rekke kompenserende tiltak, hvorav noen er spesielt rettet mot filmbransjen, men de fleste er generiske og retter seg mot alle, uavhengig av næring. De kompenserende tiltakene er i varierende grad benyttet. Nesten halvparten av produsentene oppgir å ha benyttet de generelle tiltakene som utsatt levering av skattemelding, dagpenger ved permittering og utsatt MVA. Videre har rundt en tredjedel beholdt tilskudd fra NFI, mens henholdsvis 22 og 16 prosent har mottatt produksjonstilskudd 2 for utsatte produksjoner og utvikling uten kanalbidrag. Blant produsentene innen spillefilm, dokumentar og spill, mener halvparten eller flere av respondentene at det er behov for nye tiltak.

5.1 Permitteringer

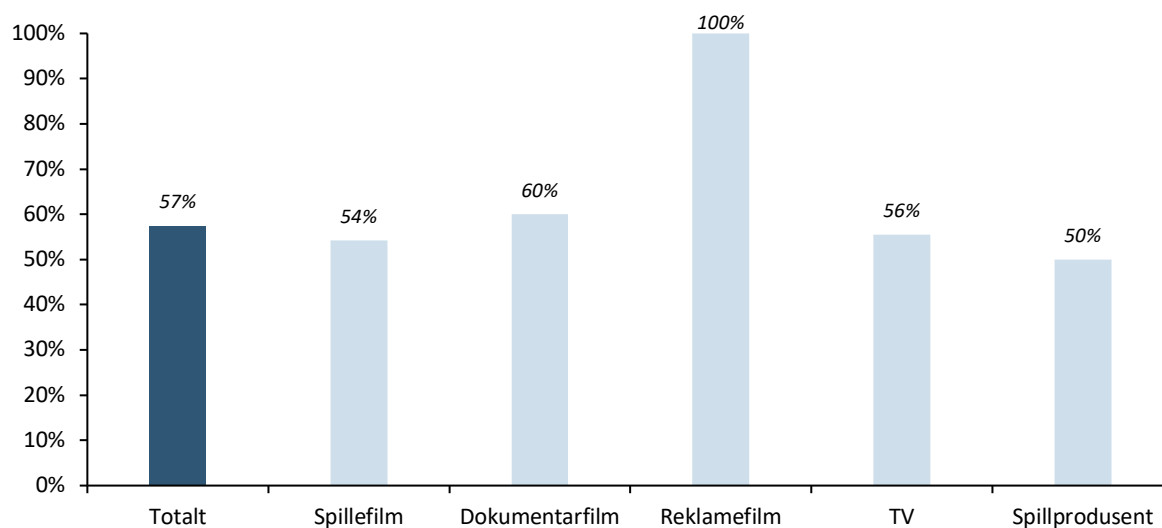
I underkant 60 prosent av produsentene som har besvart spørreundersøkelsen oppgir at de har permittert ansatte, mens ytterligere 9 prosent oppgir at de trolig vil måtte permittere etter hvert. Andelen som har permittert øker ytterligere dersom vi kun ser på de produsentene som hadde prosjekter i produksjon per 12. mars, hvor 67 prosent av disse har måttet permittere ansatte, mens 6 prosent forventer å måtte permittere.

Figur 5-1 Andel bedrifter/organisasjoner som har permittert ansatte siden 12. mars. N=47

En nedbrytning på hovedformat viser at samtlige tre reklamefilmprodusenter har permittert ansatte, mens tilsvarende andel er på mellom 50 og 60 prosent for de øvrige hovedformatene. Igjen øker denne andelen dersom en kun ser på produsenter som hadde prosjekter i produksjon. Alle tre dokumentarfilmprodusentene som hadde prosjekter i produksjon måttet permittere, mens tilsvarende andel øker til 64 prosent for spillefilmprodusentene.

Figur 5-2 Andel produsenter som har permittert ansatte fordelt på hovedformat. N=47

Antall permitterte øker med selskapenes omsetningsstørrelse, som vist i Tabell 5-1. Blant virksomhetene som hadde mer enn hundre millioner kroner i omsetning i 2019 og har permittert ansatte, er det i gjennomsnitt permittert 66 permitterte. Ingen av selskapene med omsetning på mindre enn 500 000 har permittert ansatte, halvparten oppgir det som ikke relevant, antagelig med årsak i størrelsen, en er drevet av eier, mens en oppgir at de trolig vil permittere. Blant de minste selskapene, dvs. med omsetning på mellom 500 000 og 5 millioner kroner, og som har permittert ansatte, er det til sammenligning i snitt tre permitterte per bedrift. De hardeste rammede innen de ulike kategoriene er spillefilmprodusentene (gjennomsnittlig 15 permitterte) og TV-produsentene (gjennomsnittlig 53 permitterte). Dette kan forklares med at det er innenfor disse kategoriene vi finner de største prosjektene med de største produksjonsteamene.

Tabell 5-1 Gjennomsnittlig antall permitterte blant produsenter som oppgir å ha permittert, fordelt på produsentenes omsetningsstørrelse i 2019 og hovedformat²²

Kategori	Gjennomsnittlig antall permitterte	N
Omsetning i 2019		
0,5 – 4,9 millioner kroner	3	7
5 – 9,9 millioner kroner	4	6
10 – 49,9 millioner kroner	15	5
50 – 99,9 millioner kroner	23	5
100 – 249,9 millioner kroner	66	4
Hovedformat		
Spillefilm	15	13
Dokumentarfilm	4	3
Reklamefilm	3	3
TV	53	5
Spillprodusent	4	3
Totalt	18	27

²² Ingen av selskapene med en omsetning på under 0,5 millioner kroner i 2019 har permittert ansatte.

Også filmdistributørene har hatt omfattende bruk av permitteringer, ifølge de vi har intervjuet.

5.2 Bruk av offentlige tiltak blant produsentene

Regjeringen har iverksatt en rekke kompenserende tiltak, hvorav noen er spesielt rettet mot kultursektoren og særlig filmbransjen. Norsk filminstitutt (NFI) omdisponerte 85 millioner kroner innenfor Filmfondet til produksjons- og lanseringstilskudd rettet mot produksjoner som har blitt utsatt eller kansellert, for å sørge for at de kan starte opp igjen når det av smittevern hensyn blir mulig. I revidert nasjonalbudsjett kompenserte regjeringen Filmfondet for denne omdisponeringen ved å tilføre 30 millioner kroner i friske midler, samt at NFI fikk fullmakt til å tildele inntil 55 millioner kroner mer i midler gjennom Filmfondet (Kulturdepartementet, 2020). NFI omdisponerte også 14 millioner kroner til utvikling av nye manus og prosjekter, men disse ble ikke kompensert i RNB. De fleste tiltakspakkene som er kommet i forbindelse med pandemien er derimot generiske og retter seg mot alle, uavhengig av næring.

De kompenserende tiltakene er i varierende grad benyttet. Nesten halvparten av produsentene oppgir å ha benyttet de mer generelle tiltakene *Utsatt levering av skattemelding*, *Dagpenger ved permittering i eget AS* og *Utsatt MVA*. Videre benytter også flere NFIs tiltak som er rettet spesifikt mot bransjen, som blant annet å *Beholde tilskudd fra NFI* (36 prosent), *Produksjonstilskudd 2 for utsatte produksjoner* (22 prosent) og *Utvikling uten kanalbidrag* (16 prosent). Det er også 16 prosent som oppgir å ha benyttet andre tiltak, hvorav Fritt Ord sin koronabevilgning og rammetilskudd hos Mediefondet Zefyr er tiltak som går igjen. Det er ingen særlig forskjell dersom vi ser på det totale antallet respondenter, eller dersom vi kun ser på produsentene som oppga å ha prosjekter i produksjon 12. mars. Dette gjelder for de generelle ordningene, men også for de mer bransjespesifikke ordningene til NFI. Det er like fullt en noe høyere andel av disse produsentene som oppgir å ha benyttet seg av *Produksjonstilskudd 2 for utsatte produksjoner* (31 prosent).

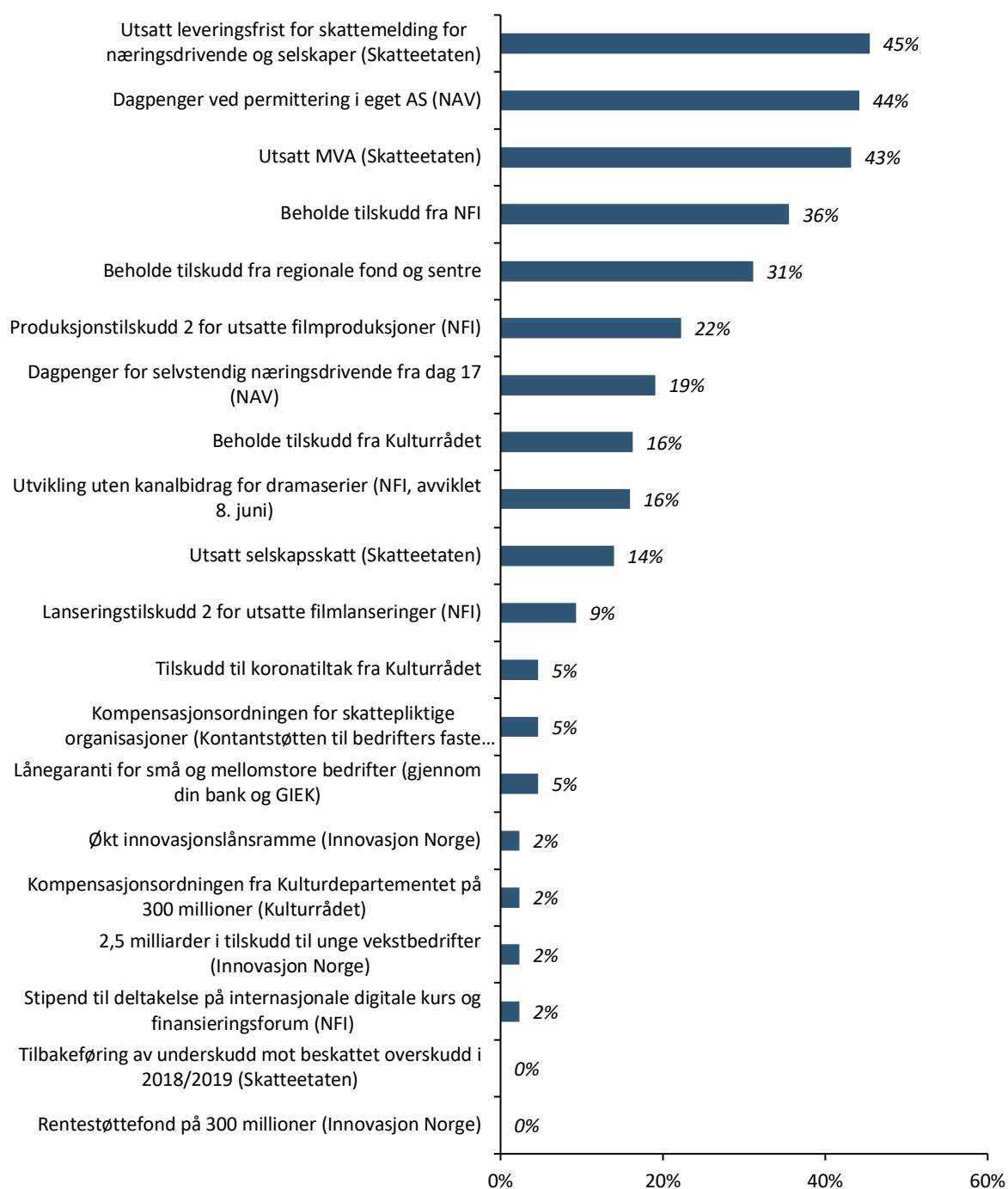
En medvirkende forklaring til at en forholdsvis lav andel av produsentene har benyttet de ulike ordningene er at de ikke nødvendigvis inngår i målgruppen til ordningen. Dette er tilfellet for *Produksjonstilskudd 2*. Denne ordningen er kun rettet mot produsenter av spillefilm, kortfilm, dramaserier, kinodokumentarer og dokumentarserier som mottok produksjonstilskudd fra NFI vedtatt før 15. mars 2020.²³

Innen utgangen av august 2020, hadde 30 prosjekter mottatt til sammen 51 millioner kroner gjennom *Produksjonstilskudd 2*. Spillefilmprosjektene dominerte, både i forhold til antall prosjekter og midler tildelt: 16 prosjekter fikk til sammen 41,3 millioner. Seks dramaserieprosjekter mottok samlet 7,7 millioner. Fem kortfilmprosjekter fikk til sammen 1 million, og tre dokumentarprosjekter fikk også samlet 1 million kroner. Siden målgruppen for denne ordningen var tydelig avgrenset og NFI hadde etablerte relasjoner til hver søker gjennom allerede tildelt produksjonstilskudd, gikk NFI i dialog med hvert enkelt prosjekt for å vurdere og diskutere behovene før søknadene formelt ble levert. Tildelte beløp reflekterer derfor også hva det ble søkt om. Produsenter vi har snakket med omtaler tilskuddet som vesentlig for å kunne fullføre sine prosjekter.²⁴

²³ Vi har ikke hatt mulighet til å undersøke andelen produsenter som allerede hadde mottatt produksjonstilskudd, som benyttet seg av ordningen.

²⁴ Vi har ikke mulighet til å gi en overordnet vurdering av treffsikkerheten til *Produksjon 2* og *Lansering 2*. En vurdering av treffsikkerhet krever informasjon om hvem i utgangspunktet er i målgruppen, og i hvilken grad disse er kjent med, har behov for og bruker ordningene. Vi har heller ikke tilstrekkelig informasjon til å vurdere ordningens måloppnåelse og effektivitet, utover nevnte punkter.

Figur 5-3 Andel produsenter som oppgir å ha benyttet ulike offentlige tiltak. N=42-45

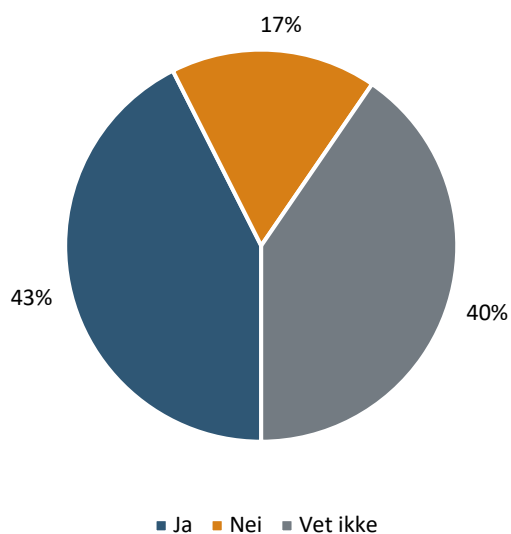

De seks respondentene som ikke oppga å ha benyttet, kjent til eller funnet relevant noen av de generelle tiltakene fra NAV, Skatteetaten, GIEK eller Innovasjon Norge, ble spurt om å oppgi årsaken til dette. De fleste oppgir at det ikke var behov, enten fordi de har hatt god nok likviditet, produksjonene var fullført før smittevernsreglementene inntraff, eller at det var planlagt tid til utvikling i stedet for produksjon. To respondenter oppgir at de ikke mener at de generelle tiltakene er egnet for dem.

5.3 Behov for nye tiltak

Som vist i Figur 5-4, mener i underkant av halvparten av respondentene at det er behov for nye tiltak. Særlig produsentene som i hovedsak arbeider med spillefilm (54 prosent), dokumentar (60 prosent) og spill (50 prosent) mener det er behov for flere tiltak. Til sammenlikning mener kun én av TV-produsentene og ingen av reklamefilmprodusentene at det er behov for andre tiltak. At disse ikke ser behovet for andre tiltak er i tråd med at de i mindre grad er rammet av smitteverns- og reiserestriksjonene.

Figur 5-4 Produsentenes svar på hvorvidt de mener det er behov for andre tiltak enn de som eksisterer per i dag. N=47

Filmprodusentene etterspør tiltak som treffer selskap med prosjektøkonomi i større grad. Det er også flere respondenter som nevner behovet for støtte til utviklingsmidler. Både spill- og filmprodusentene påpeker at prosjektøkonomi gjør det krevende å få støtte basert på tidligere omsetning ettersom det er stor variasjon i omsetning fra år til år, og fjoråret dermed ikke nødvendigvis reflekterer situasjonen i dag.

6. Indikatorer om effektene av innskrenkende tiltak

I dette kapitlet presenterer vi løpende indikatorer og undersøkelser som kan supplere tilstandsbeskrivelsen i film- og dataspillbransjene i Norge fra forrige kapittel. Det er disse indikatorene, sammen med analysene i kapittel 4 og 5 og strukturen i bransjene som ble presentert i kapittel 2 som danner grunnlag for våre samlede vurderinger av tilstanden i film- og dataspillbransjene i neste kapittel.

6.1 Søknader om dagpenger

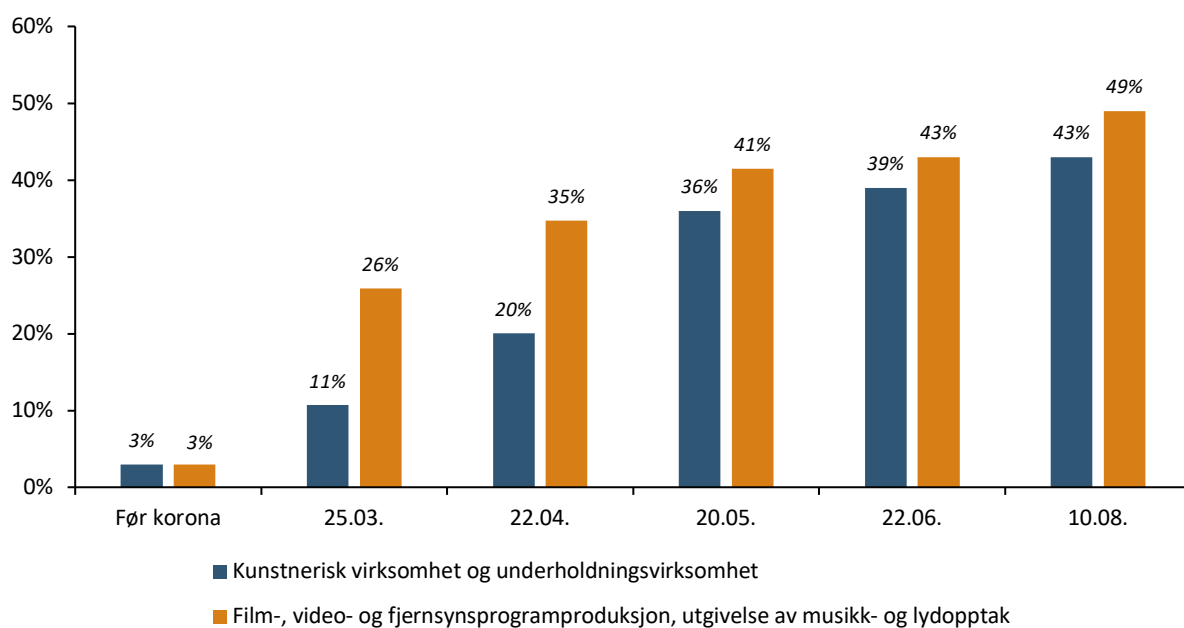
Film- og dataspillbransjene har blitt særlig hardt rammet av koronakrisen og restriksjonene som følger av krisen. En av indikatorene som viser dette tydelig er det store antallet innenfor denne sektoren som har søkt om dagpenger som et resultat av permittering. Vi fokuserer her på de som har søkt om dagpenger innen næringsgruppene «kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» (NACE 90) og «film-, video- og fjernsynsprogramproduksjon, utgivelse av musikk- og lydopptak» (NACE 59), ettersom vi her ser på det audiovisuelle segmentet av kultursektoren.

Ettersom det ikke finnes tall for søknader om dagpenger fordelt på næring før krisen slo inn, har vi benyttet ledighetstall for yrkesgruppen «kunst, sport og kultur» ved inngangen til mars 2020 som tilstandsbeskrivelse før koronakrisen slo inn. Før koronakrisen slo inn anslås den registrerte ledigheten til tre prosent, basert på NAVs yrkesfordelte ledighetstall.

Fra 12. mars frem til 9. august 2020 ble 4 515 personer som jobbet innen «kunstnerisk virksomhet og underholdningsvirksomhet» permittert, mens 3 482 personer var permittert i næringen «film-, video- og fjernsynsprogramproduksjon, utgivelse av musikk- og lydopptak». Dette representerer en andel på henholdsvis 43 og 49 prosent av jobbene i hver næringsgruppe.²⁵ For begge grupper ser vi altså svært høye andeler permitterte. Samtidig er det rimelig å anta at det reelle antallet personer som er rammet er betydelig høyere, da begge næringer også består av en stor andel selvstendig næringsdrivende som ikke har rett på dagpenger for permitterte.

²⁵ NAV sin beregning av «Andel av jobber (arbeidsforhold)» i Søknader om dagpenger - næring uke 11-32 2020 hentet fra: <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/flere-statistikkomrader/relatert-informasjon/soknader-om-dagpenger>

Figur 6-1 Totalt antall søknader om dagpenger som andel av sysselsatte i næringene i 2019. Kilde: NAV (2020) og SSB (2019)²⁶

6.2 Kompensasjonsordningen for faste kostnader

Et av tiltakene som har blitt iverksatt av regjeringen er en kontantstøtteordning for bedrifter som har hatt et stort inntektsbortfall som følge av koronakrisen. Kontantstøtten skal dekke faste utgifter som bedriftene ikke klarer å dekke på grunn av inntektsbortfallet. Ordningen ble lansert 2. april 2020, og skulle i utgangspunkt kompensere for deler av de faste utgiftene til bedrifter som har mistet mer enn 30 prosent av omsetningen sammenlignet med hva som ville vært normal omsetning i måneden (Finansdepartementet, 2020). Ordningen dekket i første omgang faste kostnader for mars, april og mai måned, men ble utvidet til å gjelde juni, juli og august (Finansdepartementet, 2020).

Av bedriftene som har søkt om kompensasjon for faste kostnader er det per 11. august kun 52 bedrifter som overlapper med populasjonen av bedrifter i film- og spillbransjene som inngår i nullpunktsmålingen for denne rapporten. Disse bedriftene oppgir et omsetningstap i perioden fra mars til og med mai på 72 prosent av den tilsvarende perioden i 2019. Det har også skjedd en gradvis forverring fra mars til mai, hvor bedriftene oppgir et omsetningsfall på 65 prosent i mars, mot rett under 80 prosent for mai.

Kompensasjonsordningen for dekning av faste løpende utgifter retter seg mot alle bedrifter i Norge, men er mer generøs mot de bedriftene som har blitt tvunget til å stenge ned (90 prosent kompensasjon) enn de som ikke har blitt pålagt stenging (80 prosent kompensasjon)²⁷. Vi finner de fleste visningsarenaene i den første kategorien, mens produksjons- og distribusjonsselskapene befinner seg i hovedsak i den sistnevnte.

²⁶ Tallene for 25. mars og 22. april er estimert ved å se antall permitterte oppgitt av NAV i hver næring opp mot SSBs sysselsettingstall for næringen i 2019 (SSB, 2019). For de resterende periodene er det basert på NAVs anslag på andel av næringen som tidligere nevnt.

²⁷ Justeringsfaktor er på 0,9 for bedrifter som er pålagt å stenge av staten gjelder for kalendermånedene mars, april og mai. For foretak som ikke har blitt pålagt å stenge var justeringsfaktoren på 0,8 for kalendermånedene mars, april og mai. For juni og juli ble det nedjustert til 0,7 og 0,5 for august. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2020-06-30-1433>

6.3 Kulturdepartementets kompensasjonsordning

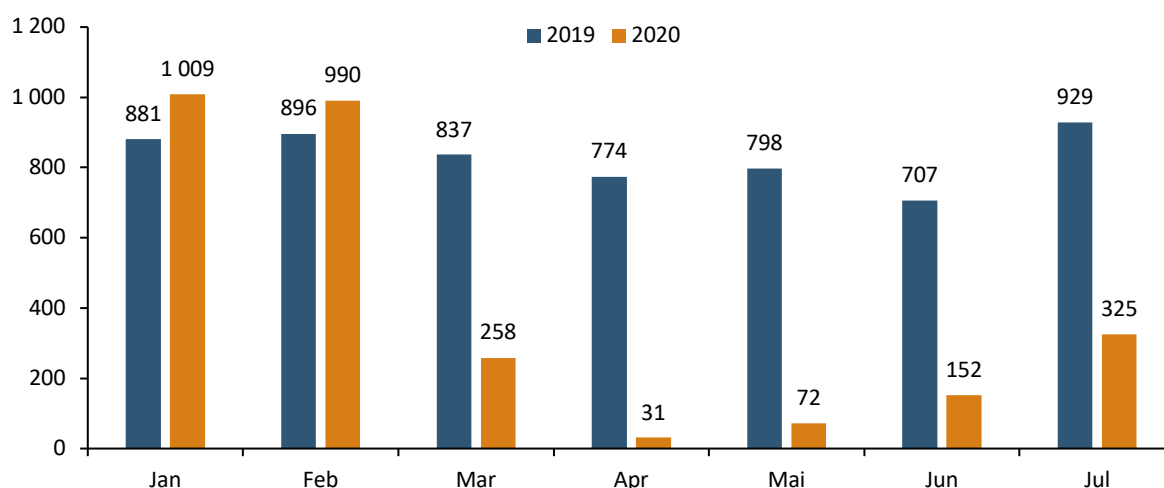
Kulturdepartementet har etablert en kompensasjonsordning for arrangører i kultursektoren, som forvaltes av Kulturrådet. Ordningen skal kompensere for tapte inntekter (billettinntekter og kundeinntekter, ikke sponsorinntekter og annet) som følge av avlyste arrangementer som opprinnelig skulle avholdes i perioden 5. mars – 30. juni og hadde en ramme på 300 millioner kroner. Til sammen ble det sendt inn om lag 500 søknader, hvorav 271 ble innvilget. Av bedriftene som overlapper med film- og dataspillpopulasjonen i nullpunktsmålingen har 20 bedrifter søkt om kompensasjon og 17 bedrifter fått bevilget midler. De som har fått bevilgning er i hovedsak visningsarenaer, deriblant 14 kinoer og Tromsø filmfestival. Det er også ett distribusjonsselskap og ett produksjonsselskap som har fått kompensasjon gjennom denne ordningen. Til sammen har disse bedriftene søkt om og fått innvilget 93 millioner kroner for tapte inntekter, noe som utgjør om lag en tredjedel av ordningens totale pott. Her representerer Odeon Kino og Nordisk Film Kino de to aktørene som har fått tildelt størst sum i populasjonen, men også av alle søkere på ordningen med hhv. 25 og 24 millioner kroner i støtte.

Ordningen ble utvidet til å gjelde arrangementer i perioden 1. mai til 31. august. I tillegg ble det åpnet opp for at delvis avlyste arrangementer og underleverandører kunne få kompensasjon. Det foreligger ikke tall fra denne ordningen ennå, da søknadsfrist er satt til 15. september.

6.4 Billettsalg på kino

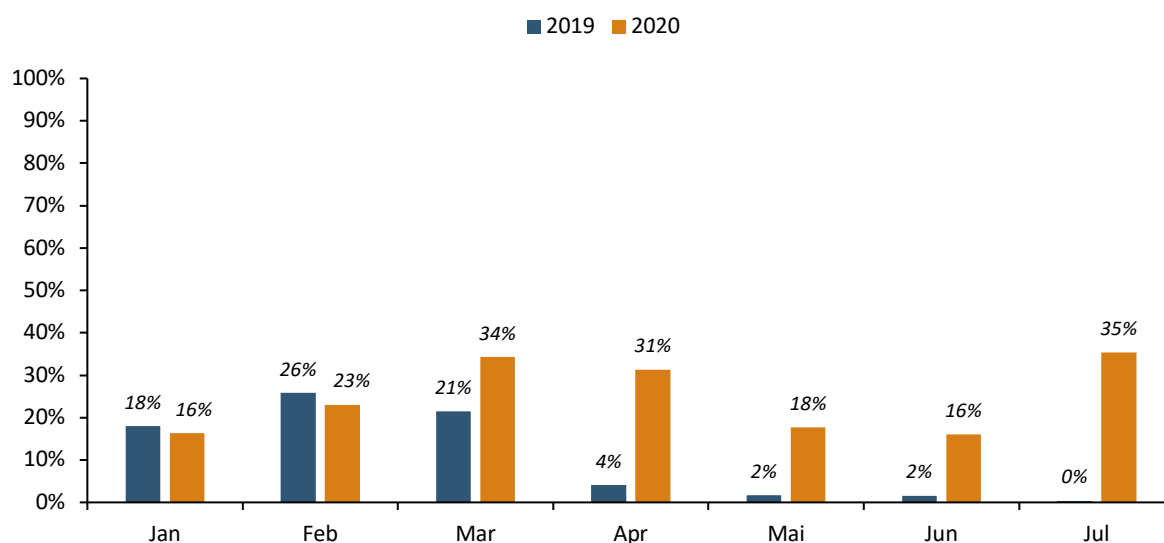
En relevant indikator på hvordan filmbransjen er påvirket av koronakrisen, er endringer i antall kinobesøkende sammenlignet med samme tid i fjor. Som vist i Figur 6-2, var antall besøkende i januar og februar 2020, 10 til 15 prosent høyere enn fjoråret. Etter smittevernreglene ble introdusert har det totale antallet kinobesøk falt kraftig. Det mest dramatiske fallet ser vi i april, da antallet kinobesøk falt med 96 prosent. I de påfølgende månedene har det vært en gradvis forbedring, som kan sees i sammenheng med en gjenåpning av samfunnet.

Figur 6-2 Totalt antall besøkende på alle filmer på kino for 2019 og 2020 målt i 1000 besøkende

Besøkende på norske filmer har de siste årene utgjort mellom 18 og 25 prosent av det totale antallet kinobesøk (Film & Kino, 2020). Det er også store sesongvariasjoner, hvor det særlig i sommermånedene pleier å være lite norsk film på kinoene og derfor lav norskandel. Etter innføringen av koronarestriksjonene, har andelen kinobesøk til norske filmer vært høyere for alle måneder sammenlignet med fjoråret og da særlig i juli, som vist i Figur 6-3. Dette skyldes i hovedsak fravær av store populære utenlandske filmer.

Figur 6-3 Andelen kinobesøkende til norske filmer i 2019 og 2020

Kilde: Tall hentet inn fra Film og Kino i august 2020.

Det har kun vært en håndfull norske premierer siden kinoene begynte å åpne opp igjen. Tabellen under viser besøkstall for de ulike norske filmene som har blitt sluppet under koronakrisen t.o.m. 11. august. En av disse er «Knerten og sjøormen», som gitt omstendighetene har gjort det svært bra. Dette må ses i sammenheng med fraværet av populære amerikanske filmer, en kaldere og våtere sommer i deler av landet samt at flere barnefamilier ferierte i Norge.

Tabell 6-1 Norske filmer med premiere etter 12. mars 2020 og antall besøkende t.o.m. 11. august 2020

Tittel	Distributør	Premiere	Antall besøkende
Knerten og sjøormen	SF Studios	03.07.20	111 313
Tottori – sommeren vi var alene	Norsk Filmdistribusjon	07.08.20	6 864
De forbannede år*	Norsk Filmdistribusjon	15.05.20	1 226
Skal dere gå allerede	Uavhengig distr.	19.06.20	564

*Registrert som norsk, men egentlig dansk, sannsynligvis norsk co-produksjon. Kilde: Tall hentet inn fra Film og Kino i august 2020.

En sammenlikning av absolutte besøkstall på norske filmer sammenlignet med fjoråret viser en særlig tydelig effekt av få utenlandske premierer i sommermånedene. For månedene mars, april og mai, da kinoene i all hovedsak var stengt og restriksjonene var særlig strenge, er nødvendigvis antallet besøkende på norske filmer også lavere enn fjoråret, slik som det totale antallet kinobesøk. I juni derimot var antallet besøkende noe høyere enn for 2019, og i juli 2020 var det nesten 30 ganger (2700 prosent økning) så mange besøkende på norske filmer sammenlignet med juli 2019. For perioden 1. juli til 11. august var det totalt 124 859 kinobesøkende på norske filmer. «Knerten og sjøormen» hadde over 110 000 besøkende, og står dermed for rundt 90 prosent av besøkstallet.

Tabell 6-2 Antall besøkende og prosentvis endring i antall besøkende på kino på norske filmer fra 2019 til 2020 t.o.m 11. august

Måned	2019	2020	Prosentvis endring fra 2019
Jan	158 856	164 104	3 %
Feb	231 074	228 289	-1 %
Mar	179 572	88 620	-51 %
Apr	31 422	9 697	-69 %
Mai	13 235	12 714	-4 %
Jun	11 101	24 300	119 %
Jul	4 105	114 624	2692 %
Aug	93 096	10 235	-

Kilde: Tall hentet inn fra Film og Kino i august 2020.

Uten restriksjoner har norske kinoer i dag en samlet kapasitet på 81 612 seter.²⁸ Med dagens smittevernsrestriksjoner vil i utgangspunktet hvert tredje sete være tilgjengelig, hvilket i utgangspunktet skulle gi en kapasitet på cirka 27 000 seter. Flere kinoer har imidlertid valgt å holde stengt, og de største salene når taket på 200 før en tredjedel av setene er fylt. Utformingen av salene kan også resultere i at mindre enn hvert tredje sete kan benyttes. Videre vil såkalte kohorter, som defineres alt fra familier eller samme husstand til skoleklasser eller lignende, gjøre at kapasiteten endrer seg kontinuerlig. Reell setekapasitet er dermed i august 2020 estimert til rundt 10 000, tilsvarende 12 prosent av full kapasitet.

Tenet var den første store Hollywood-filmen sluppet i Norge under disse restriksjonene, og gir en indikasjon på hvordan brede og populære filmer fungerer i dette markedet. Den hadde premiere siste helg i august og oppnådde et besøk på cirka 45.000 besøkende, inkludert onsdag og torsdag. Bransjeaktører vi har vært i kontakt med anslår at besøket ville vært på minst 60.000 under normale omstendigheter. At den likevel oppnådde et relativt godt resultat, gitt restriksjonene, kan delvis forklares med at mangel på konkurranse ga filmen tilgang til svært mange kinosaler. Flere filmer i markedet ville resultert i betydelig lavere besøkstall, ikke fordi publikumsinteressen ville vært mindre, men fordi kapasiteten ville vært sprengt.

²⁸ Tall innhentet fra Film & Kino i august 2020.

7. Samlet vurdering av koronakrisens virkning på film- og dataspillbransjene så langt

I dette kapitlet presenterer vi samlede vurderinger av endret omsetning i film- og dataspillbransjene fra koronakrisen fikk effekt 12. mars 2020 og ut august-måned. Disse vurderingene baseres på totaliteten av informasjon fra kapitlene 4 til 6.

7.1 Metode for beregning av endringer i omsetning

Det er komplisert å identifisere hvor alvorlig film- og dataspillbransjene nå er rammet av krisen. Inntekter og oppdrag spres utover tid. Der enkelte aktører mister inntekter akutt, vil andre aktører ha betalte oppdrag en god stund fremover basert på allerede inngåtte avtaler og kontrakter. Noen i film- og dataspillbransjene vil oppleve at både aktivitet og inntekter har stoppet opp, noen har lite å gjøre men fortsatt inntekter, men andre igjen kan drive aktivt med sin virksomhet, men med små muligheter for inntekt. Det er kanskje særlig dette periodiseringsspørsmålet som vanskeliggjør beregning av inntektstapet i sektoren så langt (mars-august) sett opp mot inntektstapet fremover.

Vi tar utgangspunkt i nullpunktsmålingen for 2018 som er presentert i kapittel 2. Basert på tall fra SSB for litt større næringsgrupper kan man forvente at omsetningstallene for 2019 lå om lag 3 prosent høyere.²⁹ For å beregne endringer i omsetning og sysselsetting gjennom perioden mars til august i år benytter vi så informasjonsgrunnlaget i de foregående kapitlene, samt foretar rimelighetsvurderinger knyttet til totaliteten.

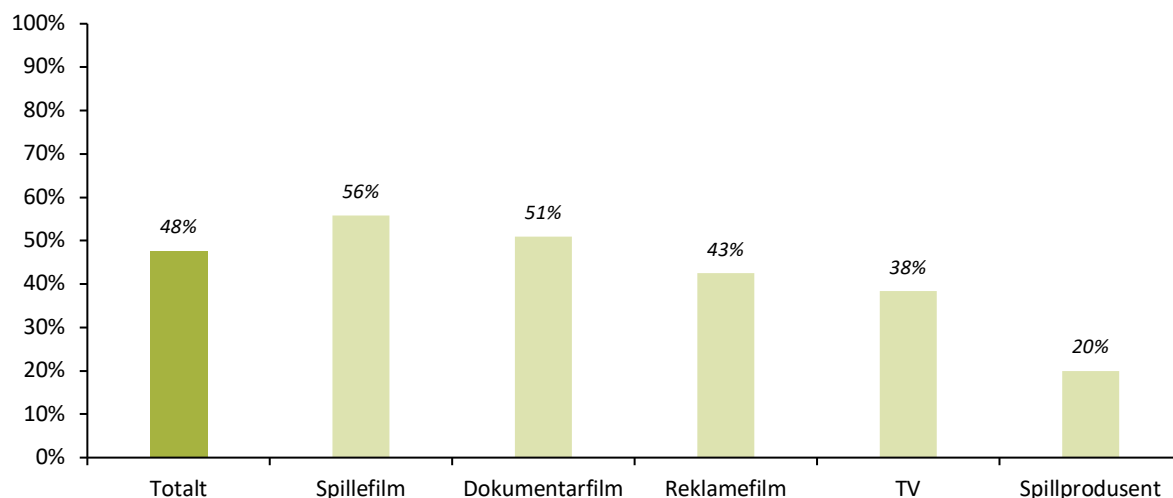
For å kunne presentere endringstall totalt for bransjene er vi avhengig av å vekte endringene i omsetning i deler av film- og dataspillbransjene med deres omsetningsandel. Vi har valgt å dele populasjonen av aktører inn i de samme fire kategoriene som i nullpunktsmålingen, dvs. distribusjon, produksjon eller visning av film og TV, og dataspill.

7.2 Inntektstap for produsentene

En sentral kilde for vurdering av produsentenes inntektstap er tilbakemeldingene fra spørreundersøkelsen. I figuren nedenfor ser vi at alle segmentene forventer store tap dersom de begrensede tiltakene fortsetter ut året. Dette indikerer at de allerede har tapt betydelige inntekter så langt. Samtidig er det viktig å merke seg at produsentene har muligheten til å ta igjen tapte inntekter fra visning og salg av rettigheter gjennom å utsette visning av produksjonene. Det er vanskelig å anslå hvor mye man kan hente inn da det avhenger av hvor lenge pandemien varer og hvor stor konkurransen blir om publikum når man åpner opp for fler mennesker i kinosalene. Det er særlig problemstillingen knyttet til fremtidig konkurranstrykk som plager produsentene og distributørene.

²⁹ Veksten i næringslivet Kultur, underholdning og annen tjenesteyting var på 5 prosent fra 2018 til 2019 (SSB 2020). Dette estimatet er nedjustert til 3 prosent med bakgrunn i fallet i billettinntekter fra kino fra 2018 til 2019, da kinoinntekter utgjør en viktig inntektskilde i filmbransjen som ofte gjenspeiles også i hjemmevideomarkedene..

Figur 7-1 Produsentenes svar på «Tenk deg at gjeldende restriksjoner (per 18. juni 2020) varer til 31. desember 2020. Om lag hvor stor andel av den totale forventede inntekten til ditt selskap i 2020 (forut for korona) vil da gå tapt?». N=43

Kilde: Menon Economics' spørreundersøkelse til produsentene

Produsentene av spill, tv-produksjoner og reklamefilm er i mindre grad rammet, men likevel sterkt berørt. For produsentene løper det store merkostnader dersom produksjonene blir hindret fra å gjennomføres. Produksjoner som skulle gjennomføres i utlandet eller som benytter mange utenlandske arbeidstakere er særlig hardt rammet.

Med bakgrunn i disse forventningene, fallet i salg av kinobilletter, økningen i ledighet og permitteringer, samt tilbakemeldinger fra intervjuobjektene, anslår vi at produsentene så langt har hatt et inntektstap på drøye 30 prosent. Produsenter av spillefilm og dokumentar har angitt et inntektstap på rundt 50 prosent, men vi vurderer det dithen at de ikke i tilstrekkelig grad vurderer muligheten for å skyve på inntekter fremover i dette året. Vi vurderer også dette anslaget som noe høyt ettersom billettsalget på kino for norske filmer ser bedre ut enn tidligere fryktet. Dette kan være et resultat av mindre konkurranse fra utenlandske filmer på kino.

For TV-, spill- og reklamefilmprodusenter tror vi fallet neppe har oversteget 20 prosent. For reklamefilm er fallet i inntekt drevet av lavere etterspørsel etter reklame i økonomien som følge av krisen og produksjonsmessige utfordringer hos produksjonsselskapene.

Når det gjelder spillprodusentene handler inntektstapet heller om en strukturell problematikk, knyttet til måten bransjen skaffer finansiering og får spill til marked på, enn et bortfall av inntekter fra sluttkundene, slik situasjonen er for kinofilmene. Som et resultat av at folk flest har brukt betraktelig mer tid hjemme, har lanserte spill fått et kraftig oppsving. De selskapene som har hatt ferdigproduserte spill i markedet har opplevd en inntektsøkning, heller enn et inntektsbortfall. Det er likevel viktig å påpeke at spillbransjen i Norge er svært beskjeden sammenlignet med bransjen internasjonalt, og også sammenlignet med våre naboland Sverige og Finland. Det er derved usikkert i hvilken grad de mindre norske spillselskapene tar del i dette oppsvinget i salg av eksisterende produkter. Når det er snakk om inntektsbortfall for norske spillprodusentene som et resultat av pandemien, handler det i stor grad om at markedsplassene for finansieringen av utvikling og lansering faller bort. Den salgsaktiviteten som nå uteblir i bransjen er den som foregår på de internasjonale messene, hvor produsentene knytter kontakter med forlag og distributører, for å selge inn spill som er under utvikling. Disse arenaene har siden mars 2020 uteblitt fullstendig. Det har blitt gjennomført virtuelle erstatninger, men disse oppgis i liten grad å ha fungert til sitt formål, og oppleves heller som en arena hvor de større spillselskapene kan promotere sine nylanseringer.

7.3 Inntektstap for distributørene

Filmdistributørene får om lag to tredjedeler av sine inntekter fra kinomarkedet (Gaustad, et al., 2018) og ble derfor hardt rammet da kinoene stengte ned i mars. Den resterende tredjedelen av inntektene kommer fra hjemmevideomarkedet som ikke er rammet av koronakrisen på samme måte. Men siden filmer slippes sekvensielt i visningskanalene med kino som første vindu, forplanter tomrommet fra utsatte kinolanseringer seg videre i hjemmevideomarkedene med mindre man dropper kinovinduet og lanserer direkte i hjemmevideomarkedet.

Ettersom billettsalget totalt på kino ligger 80 prosent lavere i år sammenlignet med i fjor for perioden mars til juli, er det grunn til å tro at distributørene har mistet 50 prosent av sine løpende inntekter i denne perioden (80 prosent av 2/3). Dette stemmer også godt overens med tilbakemeldingene gjennom intervjuene med distributørene. For distributører av norske filmer har muligens fallet vært noe lavere ettersom visning av norske filmer har tatt en langt større andel av billettsalget gjennom sommermånedene.

- Kompensasjonsordningen vil redusere tapene noe gjennom at det åpnes for å kompensere underleverandører med 50 prosent.
- Samtidig vil KUD vurdere om distribusjon og visning kan utsettes og dermed ikke kompenseres
- Grovt anslag er at 15 prosentpoeng av tapet tilføres gjennom kompensasjon. Det gir et netto tap på 35 prosent av inntektene

Inntektstap og nedjusterte estimater hos distributørene forplanter seg i deres vilje og evne til å investere i nye prosjekter i form av minimumsgarantier. Basert på våre intervjuer anslår vi at disse vil reduseres med cirka 30 prosent i år sammenlignet med i fjor.

7.4 Inntektstap for visningsaktørene

Tall fra film og kino viser at billettsalget har falt med 80 prosent i perioden mars til og med august, sett opp mot tall fra 2019 for samme perioden. Kompensasjonsordningen for arrangører vil i utgangspunktet sikre at 90 prosent av dette inntektsbortfallet kompenseres. Når dette er sagt kompensasjonen avhenge av budsjetterte publikumstall, og det er litt uklart hvordan KUD har vurdert og vil vurdere mulighet for å utsette visningene, slik at kompensasjonen reduseres. Vi antar at KUD legger til grunn at betydelige billettinntekter kan utsettes.

Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at en stor andel av kinoenes inntekter hentes inn gjennom kiosksalg og reklame. Bortfallet av disse inntektene kompenseres ikke. Vårt anslag på bortfall av inntekter i perioden mars til og med august ligger på 30 prosent når man tar hensyn til kompensasjon. Uten kompensasjon snakker vi om et inntektsbortfall på 80 prosent sammenlignet med 2019.

8. Veien videre og behov for statlig bistand

I dette kapitlet diskuterer vi fremtidig innretning av virkemidler for å møte virkningene av koronakrisen på film- og dataspillbransjene.

Koronakrisen rammer filmbransjen på to særskilte måter: gjennom produksjonsgjennomføring og gjennom kinovisning. Nye ordninger med formål om å stimulere til aktivitet bør konsentreres rundt disse to områdene. Vi foreslår og skisserer to ordninger som til sammen anses som tilstrekkelige og dekkende for hele bransjen.

8.1 Tiltak som stimulerer til produksjonsgjennomføring

Innskrenkede tiltak knyttet til smittevern vanskeliggjør gjennomføring av produksjoner. Siden disse tiltakene hele tiden justeres i forhold til en uforutsigbar smittesituasjon skaper de også stor usikkerhet i planlegging og gjennomføring av produksjonen. Usikkerhet knyttet til produksjonsgjennomføring er imidlertid ikke noe nytt innenfor filmbransjen og svært mange prosjekter gjennomføres derfor med produksjonsforsikringer som sikrer prosjektene økonomisk mot hendelser som ligger utenfor produsentenes kontroll. Forsikringsselskapene synes imidlertid ikke villige til å inkludere koronarelatert usikkerhet i sine ordninger siden det ville være svært vanskelig å prise denne risikoen. Per i dag går dermed prosjekter i produksjon uten noen formell økonomisk sikring mot avbrudd og andre forstyrrelser som koronasituasjonen kan skape. Det er ikke usannsynlig at smitte og sykdom blant nøkkelpersoner i et prosjekt kan føre til avbrudd og i verste fall kanselleringer av hele prosjekter. Og selv om man med omfattende smitteverntiltak vurderer sannsynligheten for slike utfall som liten, vil konsekvensene være så alvorlige at risikoen likevel blir stor. For prosjekter med lengre tidshorisonter og lange produksjonsperioder vil det i tillegg være usikkerhet knyttet til mulige nye nedstenginger av samfunnet. Når prosjektene normalt er store i forhold til produksjonsselskapene betyr dette også en betydelig risiko for konkurs for produksjonsselskapene. For mange prosjekter medfører derfor en positiv produksjonsavgjørelse uforholdsmessig høy risiko, ikke bare for produksjonsselskapene men også for alle andre parter med økonomiske interesser i prosjektet. Alternativet er imidlertid inaktivitet og tap knyttet til skrinlegging eller utsettelse av ferdig utviklede og finansierte prosjekter.

Den koronarelaterte risikoen knyttet til produksjonsgjennomføring er ikke et særnorskt fenomen, og vi kan derfor se til utenlandske ordninger som den britiske *Film and TV Production Restart Scheme*.³⁰ Gjennom denne ordningen, som ble lansert 28. juli 2020 etter godkjenning fra EU, sikrer den britiske staten produksjoner i Storbritannia mot avbrudd tilknyttet koronasituasjonen innenfor en samlet ramme på GBP 500 millioner. Kombinert med normale forsikringsordninger kan dermed produksjoner i Storbritannia igjen gjennomføres innenfor et normalt risikobilde.

En tilsvarende norsk statlig garantiordning må ha en ramme tilpasset norsk produksjonsvolum, og kan også innrettes slik at koronarelatert risiko prises inn for å skape incentiver til å minimere risikoen fra produsentenes side, på samme måte som det ville gjøres i en vanlig forsikring.

NFI kan bistå prosjekter som blir rammet av koronarelaterte avbrudd og merkostnader gjennom søknadsbaserte tilskuddsordninger, slik det allerede blir gjort gjennom Produksjon 2 ordningen. Disse vil imidlertid være vesensforskjellige fra en garantiordning ved at det vil være usikkerhet knyttet til søknadsbehandling og utfall, og de kan derfor ikke fylle samme behov for risikohåndtering som en garantiordning. Vi tror derfor det er mer

³⁰ Se <https://www.gov.uk/government/news/dowden-jump-start-for-uks-leading-creative-industries>

hensiktsmessig å la GIEK forvalte en slik garantiordning som retter seg mot forsikringsselskapene. I dag forvalter GIEK den koronarettede garantiordningen som retter seg mot bankenes låneaktivitet til næringslivet. Det ble satt av en ramme på 50 milliarder kroner knyttet til disse ordningene der staten sikrer bankene mot tap i form av å ta 90 prosent av tapsrisikoen. Det er fullt mulig å utarbeide tilsvarende garantiordning som rettes mot forsikringsselskapene, tuftet på samme konsept som benyttes i UK.

8.2 Tiltak som stimulerer til kinovisning av norske filmer

I visningsleddet er det spesielt kinomarkedet som er rammet og som med dagens smitteverntiltak har langt mindre publikumskapasitet enn normalt. Det er også naturlig å tro at deler av kinopublikummet, spesielt blant de eldre, i frykt for koronasmitte er blitt mer skeptiske til å gå på kino. Resultatet er et betydelig mindre kinomarked, og dette rammer i tillegg til kinoene selv produsenter og distributører av spillefilm og kinodokumentar som tar rundt to tredjedeler av sine inntekter fra kinoene.

Situasjonen kan forstås som en ekstrem versjon av en normal tilstand hvor det norske markedet er for lite til å støtte et ønsket nivå av norsk innholdsproduksjon. Denne normalsituasjonen er blitt delvis kompensert gjennom markedsorienterte tilskuddsordninger, - først med billettstøtten og nå med etterhåndstilskudd. Dagens spesielle situasjon kan på samme måte kompenseres gjennom en midlertidig billettstøtteordning for kino i tillegg til normale etterhåndstilskudd.

En slik midlertidig billettstøtte for norsk film bør utbetales til distributørene og så følge prosjektets pengestrøm av markedsinntekter videre oppover i verdikjeden.³¹ Midlene blir da fordelt mellom distributør og produsent etter avtale på samme måte som filmleien distributørene mottar fra kinoene, og videre mellom produsent og skapere, utøvere og investorer etter produsentens avtaler om fordeling av inntekter med disse.

Tilskuddssatsen kan settes med utgangspunkt i kinokapasitet og vurderinger av oppnådd besøk til norske filmer lansert fra mai og frem til i dag sammenlignet med opprinnelige estimater. Vurderingene kan eksempelvis hentes fra NFIs anslag for billettsalg ved lansering. Videre kan satsen raskt justeres etter eventuelle endringer av kapasiteten som følge av justerte smitteverntiltak og kinoenes egne markedsvurdering (som når de velger å åpne).

Med en slik midlertidig billettstøtte unngår man behovet for flere ordninger tilpasset hvert ledd i verdikjeden, som lett blir løsrevne fra prosjektøkonomien, er mindre treffsikre og vanskeligere å administrere. Ordningen vil gi sterke insentiver til å lansere og trekke publikum til norske kinofilmer, og den vil være basert på reell oppnådd aktivitet i stedet for beregninger av potensielle tap.

Vi ser ikke behov for tilsvarende stimuleringstiltak knyttet opp mot hjemmevideomarkedene siden disse ikke er rammet av koronasituasjonen på samme måte som kinoene. Det kan innvendes at ordningen da blir konserverende og ikke bidrar til en naturlig markedsutvikling med migrasjon fra kino til digitale plattformer. Våre data, både fra spørreundersøkelsen og intervjuer, viser imidlertid at selv vellykkede lanseringer av kinofilm på digitale plattformer ikke på noen måte kompenserer for tapte kinoinntekter. Tilskuddssatsen for en midlertidig billettstøtte kan også settes relativt lavt og dermed gi produsenter og distributører insentiv til å vurdere digitale alternativer, men det er likevel grunn til å tro at det for de aller fleste prosjekter vil være økonomisk rasjonelt å

³¹ Utbetalingene bør ikke gå direkte til kinoene siden de med kontinuerlig drift viser alle filmer og derfor ikke er en del av prosjektøkonomien på samme måten som resten av verdikjeden. Kinoene kompenseres derfor mer effektivt i egen ordning som arrangerer basert på sine netto inntektsreduksjoner.

velge kinolansering. At ikke flere norske kinofilmer har valgt digital lansering i perioden fra mars og frem til i dag støtter opp om en slik vurdering.

8.3 Andre justeringer

I tillegg til en garantiordning og ekstra billettstøtte er det behov for justeringer i forhold til eksisterende ordninger. Her ønsker vi å peke på tre slike områder:

Tilskudd som blir gitt gjennom avbøtende tiltak som Produksjon 2 og Lansering 2 bør ikke regnes inn under taket for maksimalt tilskudd per prosjekt. Større prosjekter med betydelige forhåndssalg som utløser etterhåndstilskudd når terskelen for slikt tilskudd nås i kinolanseringen, vil typisk nå dette taket uansett. Følgelig vil disse prosjektene i praksis ikke få støtte til å dekke koronarelaterte merkostnader dersom disse tilskuddene skal regnes inn under taket. Da vil i stedet etterhåndstilskuddet avspises med en krone for hver krone prosjektene mottar gjennom Produksjon 2 og Lansering 2. Tiltakene reduseres til likviditetsordninger, mens merkostnadene fullt ut belaster prosjektenes resultat. Dette har betydning for hvorvidt ordningene når det som kan antas å være målene med ordningen, nemlig å sikre at aktørene blir delvis kompensert for Covid-19-relaterte kostnader og kan gjennomføre planlagte produksjoner og lanseringer.

NFI bør videre vurdere midlertidig å justere eller fjerne tersklene for kinobesøk som utløser etterhåndstilskudd. En samlet vurdering av kinokapasitet og konkurransesituasjon bør ligge til grunn for justeringene, og justeringene bør følge utviklingen i markedet slik at risikoen knyttet til å nå tersklene jevnes ut. Ønsker man å gi produsentene et sterkt insentiv til å søke alternative digitale lanseringsløsninger i stedet for kinolansering kan man midlertidig fjerne terskelen slik at etterhåndstilskuddet blir tilgjengelig også uten en kinolansering.

Ordninger rettet mot deltakelse i internasjonale markeder og arenaer bør tilpasses slik at bransjeaktørene i størst mulig grad kan delta i aktiviteter som kompenserer for bortfallet av de fysiske arenaene.

Referanser

- Chapple, C. (2020, August 11). *The impact of COVID-19 on mobile games in H1 2020 and beyond*. Retrieved from GamesIndustry.biz: <https://www.gamesindustry.biz/articles/2020-08-11-the-impact-of-covid-19-on-mobile-games-in-h1-2020-and-beyond>
- Film & Kino. (2020). *Årbok 2019*. Oslo: Film & Kino.
- Finansdepartementet. (2020, 07 01). *Endringer i kompensasjonsordningen*. Retrieved from Finansdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/endringer-i-kompensasjonsordningen/id2721709/>
- Finansdepartementet. (2020, April 17). *Fakta om kompensasjonsordningen*. Retrieved from Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/dep/fin/pressemeldinger/2020/kompensasjonsordning.no-apner-i-morgen/om-kompensasjonsordningen/id2698087/>
- Folkehelseinstituttet. (2020, 05 28). *Arrangementer, samlinger og sommeraktiviteter*. Retrieved from Folkehelseinstituttet: <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/rad-og-informasjon-til-andre-sektorer-og-yrkesgrupper/anbefalinger-ved--store-arrangementer-knyttet-til-koronasmitte-i-norge/>
- Folkehelseinstituttet. (2020, 06 26). *Arrangementer, samlinger og sommeraktiviteter*. Retrieved from Folkehelseinstituttet: <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/rad-og-informasjon-til-andre-sektorer-og-yrkesgrupper/anbefalinger-ved--store-arrangementer-knyttet-til-koronasmitte-i-norge/>
- Folkehelseinstituttet. (2020, 04 03). *Avstand, karantene og isolering*. Retrieved from Folkehelseinstituttet: <https://www.fhi.no/nettpub/coronavirus/fakta/avstand-karantene-og-isolering/>
- Gaustad, T., Grünfeld, L. A., Engelstad, A., Dombu, S. V., Flesche, B. I., & Lind, L. H. (2019). *Evaluering av tilskuddsordninger på filmområdet*. Oslo: Menon Economics.
- Gaustad, T., Theie, M., Eidsvold-Tøien, I., Torp, Ø., Gran, A.-B., & Espelien, A. (2018). *Utredning av pengestrømmene i verdikjeden for norske filmer og serier*. Oslo: Menon Economics.
- GIEK. (2020, August). *Rapportering Lånegarantiordning per 03.06, med innrapporteringsfrist til GIEK 05.06*. Retrieved from GIEK - Lånegarantiordningen: https://www.giek.no/getfile.php/138370-1591365882/web/Dokumenter/L%C3%A5negarantiordningen%20%28Korona%29/GIEK_rapport_l%C3%A5negarantiordningen_per_030620.pdf
- Gran, A.-B., Torp, Ø., & Theie, M. G. (2015). *Kreativ Næring i Norge 2008-2014*. Oslo: BI Centre for Creative Industries & Menon Economics Rapport nr. 1.
- Grünfeld, L. A. (2020). *Vurdering av tiltak for kulturnæringen under koronakrisen*. Menon-publikasjon Nr. 83/2020. Menon Economics og BI:CCI.
- Grünfeld, L., Gran, A.-B., Westberg, N. B., Stokke, O. M., Guldvik, M. K., Scheffer, M., . . . Booth, P. (2020). *Koronakrisen og kultursektoren Endringer i aktivitet i mars og april 2020*. Menon-publikasjon Nr. 56/2020. Menon Economics og BI:CCI .
- Grünfeld, L., Westberg, N. B., Guldvik, M. K., Erraia, J., Gaustad, T., & Gran, A.-B. (2020). *Kultursektorens økonomi i Norge*. Menon-publikasjon Nr. 55/2020. Menon Economics og BI:CCI.

- Helsedirektoratet. (2020, 09 01). *Arrangører av kultur- og idrettsarrangementer skal følge reglene for antall deltakere og avstand*. Retrieved from Helsedirektoratet: <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/koronavirus/idrett-kultur-fornyelsesparkeer-og-frivillige-organisasjoner/forbud-mot-enkelte-kultur-og-idrettsarrangementer>
- Kulturdepartementet. (2020, 05 12). *Revidert nasjonalbudsjett: 85 millioner kroner til nye film- og serieproduksjoner. Pressemelding Nr. 41/20*. Retrieved from Kulturdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/85-millioner-kroner-til-nye-film--og-serieproduksjoner/id2702006/>
- Oslo Economics. (2018). *Den norske spillbransjen*. Oslo Economics-rapport 2018-3.
- Rushprint. (2020, 07 08). *Ny enmeter-regel på kino "gjør ubotelig skade"*. Retrieved from Rushprint: <https://rushprint.no/2020/07/ny-enmeters-regel-pa-kino-gjor-ubotelig-skade/>
- SSB. (2019). *08536: Sysselsatte (15-74 år), etter bosted, arbeidssted, kjønn og næring (88 grupper, SN2007). 4. kvartal (K) 2008 - 2019*. Retrieved from Statistisk Sentralbyrå: <https://www.ssb.no/statbank/table/08536>
- Statistisk sentralbyrå. (2014). Retrieved from Begreper i nasjonalregnskapet: https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/begreper-i-nasjonalregnskapet#Markedsrettet_produksjon_produksjon_for_eget_bruk_og_annen_ikkemarkedsrettet_produksjon
- Statistisk sentralbyrå. (2020). *09170: Produksjon og inntekt, etter næring 1970 - 2019. Produksjon i basisverdi, Fastlands-Norge 2018*. Retrieved from <https://www.ssb.no/statbank/table/09170>
- Statistisk sentralbyrå. (2020). *09174: Lønn, sysselsetting og produktivitet, etter næring 1970 - 2019. Sysselsatte personer. Lønnstakere og selvstendige (1000 personer), Fastlands-Norge 2018*. Retrieved from <https://www.ssb.no/statbank/table/09174/tableViewLayout1/>
- Utenriksdepartementet. (2020, 09 01). *UDs reiseinformasjon*. Retrieved from Utenriksdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/tema/utenrikssaker/reiseinformasjon/id2413163/>
- Westberg, N. B., Gran, A.-B., Guldvik, M. K., Stokke, O. M., & Grünfeld, L. (2020). *Koronakrisens virkninger på kultursektoren: Resultater fra en spørreundersøkelse*. Menon-publikasjon Nr. 69/2020. Menon Economics og BI:CCI.

Vedlegg A. Nærmere om økonomiske begrep i rapporten

Fastlands-Norge omfatter all innenlandsk produksjonsaktivitet utenom næringene utvinning av råolje og naturgass, rørtransport og utenriks sjøfart (Statistisk sentralbyrå, 2014). **Basisverdi** er den verdien som produsenten sitter igjen med for et produkt, etter at merverdiavgift og andre produktskatter er betalt, og mottatt eventuelle produktsubsidier fra det offentlige (Statistisk sentralbyrå, 2014). Til sammenlikning tilsvarer **omsetning** driftsinntekter fra salg av varer og tjenester, inklusivt merverdiavgiften og andre skatter, men uten eventuelle subsidier. Selv om dette betyr at økonomiske størrelsene ikke er direkte sammenlignbare, anser vi det likevel som hensiktsmessig med en sammenlikning av omsetning i kultursektoren og produksjon i Fastlands-Norge da avviket mellom omsetning og produksjon vil være av en begrenset størrelse.

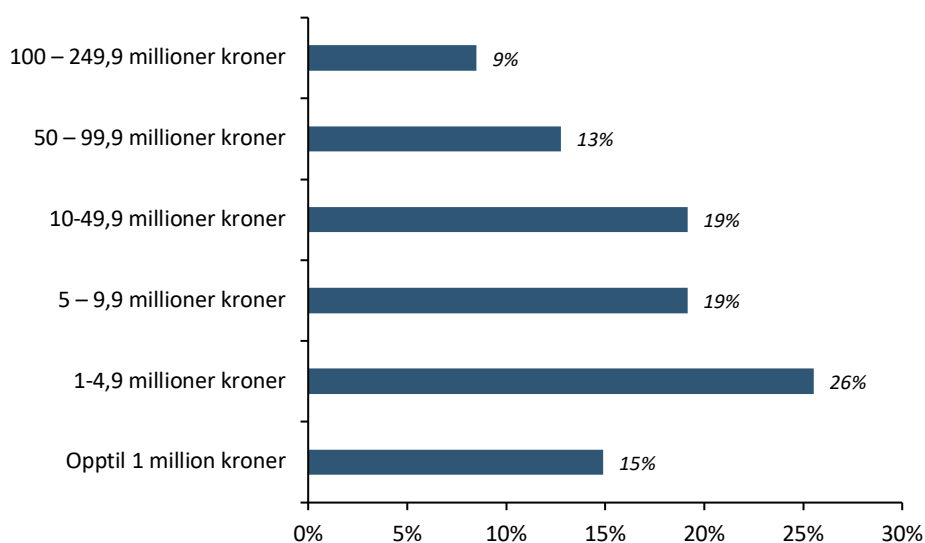
Verdiskaping er et godt størrelsesmål av to grunner. For det første unngår man dobbelttelling av varer og tjenester, noe som gjør det meningsfullt å sammenligne verdiskaping på tvers av næringer. Dessuten gir verdiskaping et godt bilde på den samfunnsmessige avkastning av næringsvirksomheten. Det skyldes at verdiskaping fanger opp avlønningen til de viktigste interessentene i næringen, det vil si de ansatte gjennom lønn, kommunene og staten gjennom inntektsskatt, arbeidsgiveravgift og selskapskatt, kreditorene gjennom renter på lån, og til slutt eierne gjennom overskudd etter skatt.

Vedlegg B. Karakteristikk ved produsentrespondentene

Majoriteten av produsentene som har besvart spørreundersøkelsen har sitt hovedvirke i Oslo eller Viken (36 av 47). Utover dette er respondentene spredd mellom alle øvrige fylker bortsett fra Nordland, Møre og Romsdal, Vestfold og Agder.

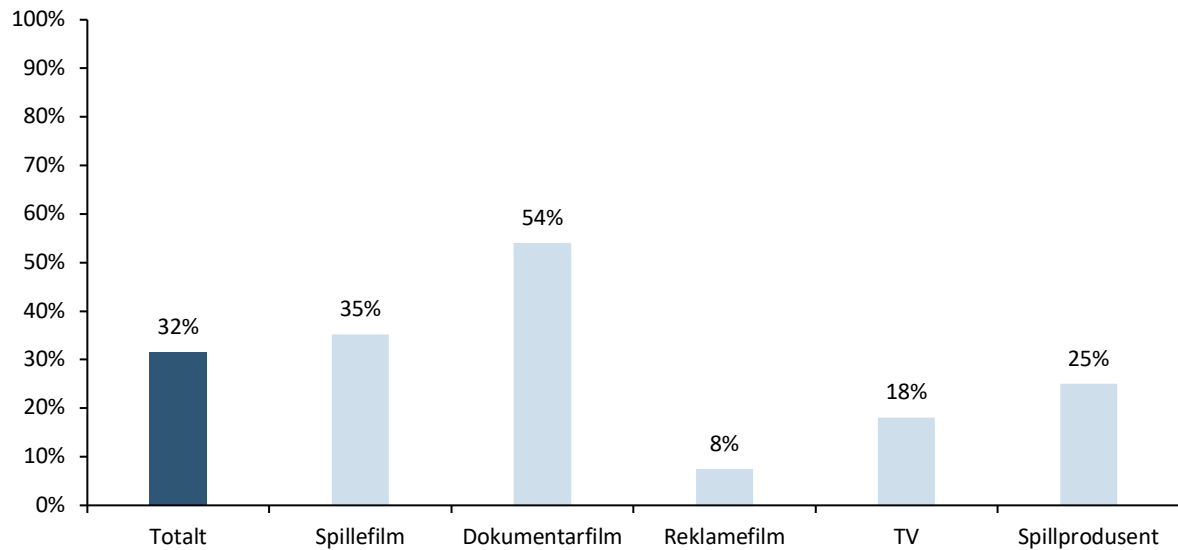
Om lag en fjerdedel av produsentene er mindre selskap som hadde en omsetning på mellom 1 og 5 millioner kroner i 2019. Ellers er respondentene relativt jevnt spredd ut over øvrige omsetningsintervaller, som vist i figuren under.

Figur B-1 Produsentene som har besvart undersøkelsen fordelt på egenrapportert omsetning i 2019. N=47

Som vist i Figur B-2, stammer bedriftenes inntekter i varierende grad fra offentlige tilskudd/støtte. Dokumentarfilmprodusentene er de som i størst grad oppgir å ha offentlig finansiering, hvor i snitt halvparten av inntekten kommer fra støtteordninger.

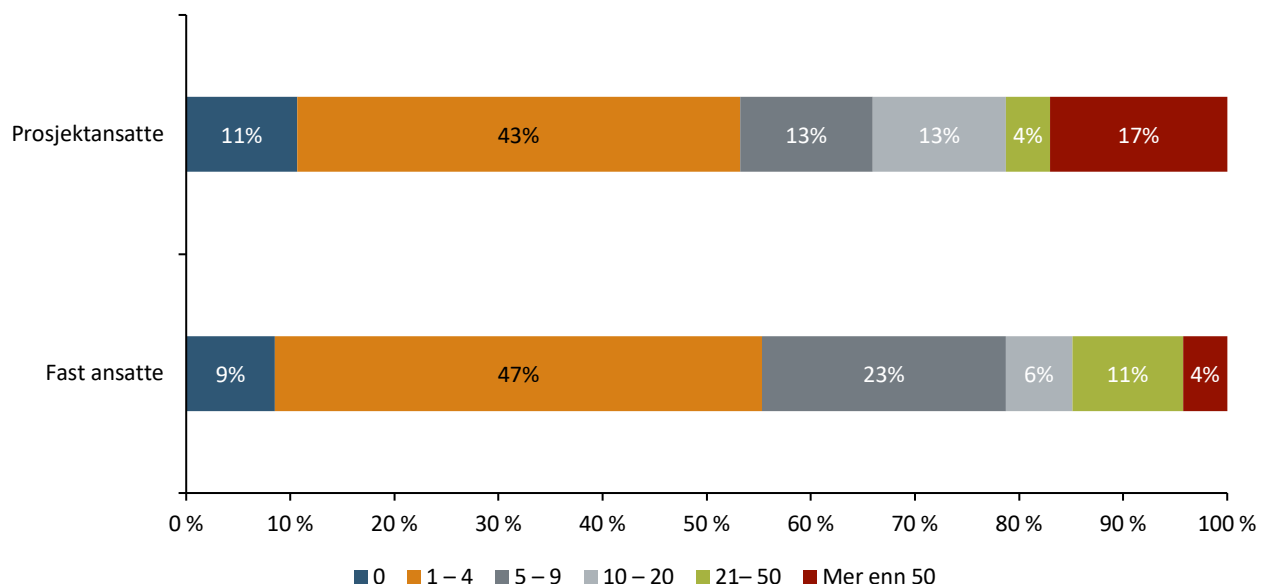
Figur B-2 Produsentenes svar på «Om lag hvor stor andel av selskapets inntekter (inkludert brutto tilført prosjektfinansiering) var offentlig tilskudd/støtte fra NFI og andre offentlige aktører i 2019?» N=47

42 av 47 selskap har minst én ansatt, mens de resterende selskapene er drevet av eier alene, eller eiere.

Figur B-3 viser fordelingen av produsentene som har besvart spørreundersøkelsen etter antall fast ansatte og prosjektansatte per 1. mars 2020, dvs. før smittevernsrestriksjonene ble innført. Om lag halvparten av produsentselskapene oppgir å ha inntil fire fast ansatte, mens en fjerdedel har mellom 5 og 9 ansatte. Videre oppgir rundt halvparten av respondentene at de hadde 1-4 prosjektansatte. 1 av 5 oppgir å ha hatt mer enn 50 prosjektansatte i begynnelsen av mars.

Figur B-3 Produsentselskap med ansatte gruppert etter antall fast ansatte og prosjektansatte per 1. mars 2020. N=47

Vedlegg C. Aktører som er intervjuet

Organisasjon/Selskap	Navn på intervjuobjekt
Norsk filminstitutt	Kjersti Mo
VIRKE Produsentforening	Åse Kringstad
Maipo (produsent)	Synnøve Hørdsdal
Nordisk Film Produksjon (produsent)	Aage Aaberge
EG7 (produsent)	Morten Larssen
Euforia Film (distributør)	Vibeke Skistad
Nordisk filmdistribusjon (distributør)	Morten Kristoffersen

Menon Economics analyserer økonomiske problemstillinger og gir råd til bedrifter, organisasjoner og myndigheter. Vi er et medarbeiderei konsultentselskap som opererer i grenseflatene mellom økonomi, politikk og marked. Menon kombinerer samfunns- og bedriftsøkonomisk kompetanse innenfor fagfelt som samfunnsøkonomisk lønnsomhet, verdsetting, nærings- og konkurranseøkonomi, strategi, finans og organisasjonsdesign. Vi benytter forskningsbaserte metoder i våre analyser og jobber tett med ledende akademiske miljøer innenfor de fleste fagfelt. Alle offentlige rapporter fra Menon er tilgjengelige på vår hjemmeside www.menon.no.

+47 909 90 102 | post@menon.no | Sørkedalsveien 10 B, 0369 Oslo | menon.no